

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petič 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inserati petič vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 1 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D.

Upravništvo: Knafljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poština plačana v gotovini.

Razorožitev.

Z naglico, ki je zelo značilna za moralno obnovo sodobnega človeštva, so začele velesile zapada postavljati mirovna vprašanja ter sestavljati načrte vsesplošne razorožitve in trajnega miru. Ti načrti in ta mirovna prizadevanja dokazujejo, da sodobno človeštvo vendarle ni tako lahkomišelnost in tako nazadnjaško, da ne bi znalo ceniti ideje, ki lahko zajamči blagodejne periode intenzivnega notranjega ter splošnoduševnega razvoja. Človeštvo se vzpenja kvišku in hoče odpraviti barbarične ostanke ter nečloveška grozodejstva morilnih klanj. Težko bi bilo rešiti vprašanje, po katerih potih prihajajo državniiki do potrebe vsesplošne razorožitve in do idej človeškega pomirjenja in ali odločajo verske inspiracije, ali gospodarski ter egoistični interesi prizadetih držav, ali pa vidiki, ki izhajajo iz splošnega verovanja v napredek človeškega rodu. Mi smo mnemija, da prevladujejo pri državnikih zapadnih velesil za ta mirovna prizadevanja interesi in da odločajo nazadnje imenovani splošnohumani vidiki. V tem smislu je treba tudi primerno visoko taksirati ta prizadevanja, ker so v resnici plemeniti in moralno najbolj kvalificirani. Kako se bodo konkretno opredeljevala ta mirovna stremjenja in kako bodo zasigurani tudi naši obrambni interesi s pomočjo razorožitve in mirovne obveze, to bodo pokazale bodoče razprave v Društvu narodov ter ideje, ki bodo tamkaj vznikale. Mi verujemo, da lahko male države celega sveta poskrbe, da se štiti tudi njihovi interesi in da se prepreči bodoče vojne zlasti med malimi narodi, kar bo v Jugoslaviji na pr. podkrepilo splošno konsolidacijo gospodarstva in kulture ter našo državo usmerilo k duševni blaginji in naš narod k notranji izpopolnitvi. Danes govorimo o ideji razorožitve splošno brez konkretnih načrtov za balkanske države. To bo že moralo storiti naše zunanje ministrstvo. Za nas napredne Slovence je važen humanitaran ter splošnomiroven pokret zapadnih velesil, ker se sami v bistvu naslanjamo na ta humanizem ter na vero v splošnočloveško bodočnost.

Vpričo tega prizadevanja se moramo po pravici vprašati, kako in zakaj stoji ob strani tisti činitelj, ki bi mogel največ prispevati k razorožitvi in k pripravi obdobja večnega miru, to je rimskokatoliška cerkev in ostale cerkve sveta, ki so po dobesednih naukih svojih ustanoviteljev pacifistične in humanistične ustanove največjega obsega? To vprašanje postavljamo zato, ker se ravno katoliška cerkev v svoji sedanji formaciji na vse mogoče načine trudi dokazati, da je sodobno človeštvo materijalistično in da ne zmora boja za ideale in za resnično, višje življenje v svetu idej. Naša domača klerikalna stranka vsak dan očita materijalizem ter vse grdobije pokvarjenih dni, samo da v nebesa poveličuje predstavnik današnje katoliške cerkve. Nasproti temu moramo odločno povdariti, da zgodovinski predstavniki in upravitelji katoliške cerkve in katolicizma še niso identični s katolicizmom kot takim in s katoliško cerkvijo. Naše sledeče kritične opazke radi tega ne zadenejo katolicizma in njegovega bivanja, nego samo današnje njegove predstavnike v R'mu samem, torej na čelu katoliške cerkve in v posrednih pokrajinah. Napram tem predstavnikom vprašamo po pravici, kje je katoliška cerkev, kje je splošno krščansko miroljubje, da stoji ob strani sedanjega, splošnega povišnega mirovnega pokreta ter da ne nastopi v prid tega mirovnega pokreta in proti obnovi vsake bodoče vojne. Zakaj papežu ne pade na misel, enkrat za vselej prepovedati točno v smislu evanželija nečloveški pokolj med brati na ti zemlji, in zakaj zavzema v tem vprašanju eno najbolj ogabnih oportunističnih stališč, ki so nevredna visoke zgodovinske in verske misije katoliške Cerkve. Ko je izbruhnila svetovna vojna, je ves svet pričakoval, da bo katoliška cerkev, da bo rimski papež dvignil svoj prst in nastopil proti svetovnemu klanju. Stori pa je nasprotno, potuhnila se je pod klop ter po prvem strahu oznanja-

Resni in kritični dogodki v državi na vidiku.

Posvetovanja vlade z voditelji HRSS. — Seja demokratskega kluba. — Zahteve slovenskih klerikalcev. — Muslimanski teror v Bosni in Hercegovini.

— Beograd, 4. septembra. (Izv.) Danes dopoldne je bilo v političnih in vladinih krogih zelo živahno. Ob prvih dopoldanskih urah so pričeli razgovori v predsedstvu vlade z zastopniki HRSS. V Beogradu se danes nahaja šest radičevcev, ki jih vodi dr. Maček in Ivan Predavec. V predsedstvu ministrskega sveta so Ljuba Davidović, posl. dr. Maček in posl. Ivan Predavec razmotrivali vprašanje nadaljnjega sporazuma med vlado in hrvatskim narodnim zastopstvom, ki gre za tem, da bi radičevci se nadalje moralno in dejansko podpirali vlado federalističnega bloka. Radičevci odločno zahtevajo popolno upostavljenost pokrajinske uprave za Hrvatsko in Slavonijo. Pokrajinski namestnik naj bi vodil vso upravo in naj bi tudi izvedel nova imenovanja oziroma novo razvrstitev političnega uradništva za hrvatske kraje in mesta. Slične zahteve stavljajo tudi klerikalci za Slovenijo. Napram tem važnim zahtevam in hrvatskemu problemu je bil danes dopoldne predsednik vlade neodločen ter je izjavil, da mora popreje izposlovati mnenje svojega parlamentarnega kluba.

Danes dopoldne je Davidovićev demokratski klub nadaljeval včeraj dopoldne započeto debato o vladini ukazni politiki. V klubu je nastopila velika živahnost in opažati je splošno nezadovoljstvo nad strahovalno politiko, ki jo izjavljajo radičevci proti vladi. Zelo ostra kritika se je pojavila zaradi imenovanja državnih podtajnikov v posamnih ministrstvih. Nekateri poslanci so proti temu, da bi bili imenovani člani demokratske stranke, ki ne pripadajo parlamentarnemu klubu. Ta struja je zlasti protivna imenovanju Milana Grola za državnega podtajnika v zunanjem ministrstvu.

Demokratski klub je zelo nezadovoljen zaradi pretiranih zahtev, ki jih stavljajo HRSS napram vladi. Na današnji seji kluba je ministrski predsednik Ljuba Davidović predložil v razpravo zahteve in predloge hrvatskega narodnega zastopstva. V klubu je med razpravo o teh zadevah nastal velik prepit. Debat je bila zelo viharna. — Razni govorniki so zahtevali, da se mora na Hrvatskem uvesti pametnejši režim, da se naj izvaja strožjo kontrolo nad postopanjem in agitacijo hrvatskega narodnega zastopstva med ljudskimi množicami. Radičevci začasno zahtevajo le to, da dobe vpliv na upravo Hrvatske in Slavonije, a pozneje bi napravili nadaljni poskus, da izrinejo vse odločilne faktorje in da lepega dne uresničijo svoje tajne in prikrivane načrte o proglasitvi »mirotvorne hrvatske republike«. Vsi znaki kažejo, da se radičevci za ta načrt rafinirano in tajno pripravljajo. V Davidovićevih demokratskih vrstah se je vsled tega pojavilo veliko nezaupevanje napram zastopnikom HRSS in tudi slovenskim klerikalcem. V demokratskem klubu obstaja močna struja, ki nikakor ne odobrava klerikalne prosvetne politike.

Ljuba Davidović kot ministrski predsednik je danes dopoldne spre-

la potrebo miru, dasi je imela v rokah moč in silo, da prepove vsem katoliškim vernikom aktivno sodelovanje v vojni in s tem onemogočitev barbaričnega klanja. Doživljali smo strahote, da so katoliški svečeniiki blagoslavljali vojne, ko so odhajali na vojna bojišča in da so jim delili božje blagoslove. Kaka ironija, kaka igra z visokimi ideali krščanstva! Tako visoka institucija, kako: je cerkev, ne bi smela posnemati nizkega oportunizma ter ne imeti poguma očitnega boja z oblastjo tega sveta, kadar gre za tako važno vprašanje, kakor je človeški mir in odprava vojnega klanja.

Toda, kar je katoliška cerkev, odnosno, kar so njeni današnji predstavniki zamudili med svetovno vojno, to lahko store danes, v mirni dobi, ko se po celem svetu pojavljajo stremjenja miru in bratstva med narodi in ko ta stremjenja dobivajo celo konkretne oblike ter podrobne določbe v načrtih zapadnih velesil. Danes potrebujemo poleg dekretov o vsesplošnem miru in o razorožitvi še moralno pripravo, ki bi ne bila boljša, kakor če bi jo določi-

jel več deputacij rezervnih oficirjev in dobrovoljcev iz Bosne in Hercegovine. Dobrovoljci zahtevajo, da se odstrani režim, ki ga izvajajo sedaj muslimani v agrarni reformi in ki jemlje dobrovoljcem od države dano zemljo ter jo vrača bogatim muslimanskim begom.

Iz Bosne in Hercegovine prihajajo naravnost neverjetna poročila o strahovitem terorju, ki so ga začeli izvajati muslimani nad pravoslavnim delom bosanskega in hercegovskega prebivalstva, odkar so se polastili vlade v Sarajevu. Radikalni klub prejema dnevno izcerpna poročila o muslimanskem terorju. Muslimani so se začeli skrbno oboroževati. Radikalne organizacije so obveščene, da pride na dan prestolonaslednikovega rojstva do resnih incidentov. Muslimani nameravajo na ta dan preprečiti tudi z nasiljem vsako radikalno prireditve. Poročila zatrujejo, da so sedaj nastopile neznošnejše razmere, kakor za časa avstrijskega režima in da se bližajo težki dnevi, ki so vladali leta 1914. Poročila kratko pravijo, da se pričinja »luta borba Turkov in avstrijantov proti pravoslavemu prebivalstvu Bosne in Hercegovine«. Na ta teror opozarjajo tudi najvišji faktor naše države.

Z ozirom na neznošnost položaja v Bosni je bila za ponedeljek sklicana seja radikalnega kluba odgoda in sklicana za soboto. Na tej seji bo radikalni klub razmotril položaj prebivalstva v Bosni.

SESTANEK MUSSOLINI — DR. MARINKOVIĆ.

— Zeneva, 3. septembra. (Izv.) »Journal de Geneve« javlja iz Rima, da se sestane ministrski predsednik Mussolini in zunanji minister dr. Voja Marinković po končanem zborovanju Društva narodov v Ljubljani (?). Na tem sestanku se imajo rešiti obe državi zadevajoča važna vprašanja, pred vsem definitivna razmejitve med Italijo in Slovenijo.

VANDERVELDOVO POTOVANJE PO BALKANU.

— Beograd, 4. septembra. (Izv.) Po poročilih iz Bukarešte je belgijski socialist Vandervelde prispel v Ruščuk. Vandervelde ne poseti romunskih socialistov, kakor je to prvotno nameraval. To je izzvalo v romunskih političnih krogih veliko senzacijo. V Ruščuku so priredili bolgarski socialisti veliko zborovanje, na katerem je govoril tudi Vandervelde. V svojem govoru je izjavil, da ne bo tudi od njega podpisana versailleska mirovna pogodba nikdar izvedena v celoti in v vseh določilih. Zmagovalne države so načelo samoodločbe narodov porabile le za premagane države, vsled česar je nujno potrebna revizija te pogodbe.

la katoliška cerkev, ki upravlja tolike milijone svojih vernikov in napram katerim je ravnodušna v najvažnejšem vprašanju, v vprašanju vojne in vojnega klanja. Tu naj cerkev dokaže demokracizem, krščanski duh, moralno inspiracijo ter konkretno voljo in dobrohotnost napram mukam in zablodam sodobnega človeštva ter naj prisloži na pomoč visokim plemenitim stremjenjem zapadnih, seve liberalnih državnikov za splošen mir in razorožitev. Potem bodo same od sebe sledile še ostale cerkve in bo katoliška cerkev v prvi vrsti opravičila svojo borbo, ki jo danes brez vsakega razloga vodi z modernim človeštvom, ki hrepeni kvišku k svoji idealni popolnosti. Mirovna stremjenja pred in po svetovni vojni so najboljši dokaz moralnih idej, ki prešinjajo te kroge in ki so globoko verskega značaja, dasi ne verskega v smislu izkrivljene katolicizma, kakoršnega oznanjajo naše sleparske klerikalne stranke in današnji predstavniki Kristove cerkve v Evropi in v Sloveniji še posebej!

Ponesrečen napad na Mussolinija.

Vznemirjenost na rimski borzi.

— Rim, 4. septembra. (Izv.) Šele danes prihajajo nekatere pozitivne vesti o poskušnem napadu na ministrskega predsednika Mussolinija. Napad se je izvršil v nedeljo zvečer, a se je izjalovil. O tem napadu poročajo nekateri poloficijni vladni listi te-le zani-
mitosti:

Ministrski predsednik Mussolini je v nedeljo posetil na letovišču v toscan-skem Apeninu v kraju Badio San Salvatore se mudečo svojo rodbino. Proti večeru se je vračal v Rim, kamor je prispel okoli 20. Vozil se je v avtomobilu tipa »Alfa Romeo«. Kako poldrugo uro za njim sta vozila po isti cesti dva popolnoma nova avtomobila, ki sta prihajala iz Brescije. Prvi je bil popolnoma svetel, tipa »Torpedo«, drugi je bil temne barve, tipa »Limousine« in skoraj popolnoma podoben avtomobilu ministrskega predsednika. Ko sta avtomobila privozila na cestni ovinek med Radicofani in Aquapendente, je bilo proti drugemu Mussolinijevemu podobnemu avtomobilu oddanih več strelav iz puške. Šofer vsled ropotanja motorja strelav ni slišal. Ko je pozneje avto ustavil, je ugotovil, da je bilo proti avtu oddanih več strelav, da so bile prestreljene šipe in da je ena krogla šla skozi avto v taki višini, da bi bila oseba, ako bi sedela v avtomobilu, zadeta naravnost v glavo.

O tem poskušnem atentatu je bila takoj uvedena preiskava, ki do danes ni imela nikakega pozitivnega uspeha. Vest o tem atentatu je prispela v Rim najprej iz Genove. Na rimski borzi je napravila vest silovit in paničen učinek, tako da so začeli rimski papirji v ponedeljek in v torek znatno padati na borzi. Oficielni tisk o tem atentatu trdovratno molči, samo poloficijna »Tribuna« danes absolutno zatruje, da je bil ta napad navaden zločin, napad zločinca na mimovozeči avtomobil, ki nima nikake zveze s kakim političnim napadom na ministrskega predsednika. Na rimski borzi je vest učinkovala v tem smislu, da je bil napad organiziran na ministrskega predsednika.

Pred razpustom angleškega parlamenta.

Parlament odkloni pogodbo z Rusijo.

— London, 4. septembra. (Izv.) V političnih krogih trde, da je Anglija neposredno pred novimi volitvami in da bo poslanska zbornica v kratkem razpuščena. Liberalna stranka je sklenila glasovati proti odobritvi s sovjetsko Rusijo sklenjene pogodbe. Računalo, da bo znatna večina konservativcev tudi nastopila proti pogodbi, tako, da je pričakovati odklonitve te pogodbe. Vsled tega namerava Macdonald takoj po odklonitvi razpustiti parlament in razpisati nove volitve.

KATASTROFALNO NEURJE NA ROMUNSKEM.

— Bukarešta, 3. septembra. V vzhodnih krajih je včeraj divjal strahovit orkan. Brzojavne in telefonske zveze z nekaterimi kraji in mesti so bile potrgane. Uničujoče je bilo neurje v Dobrudži. Veliki nalivi so porušili železniško progo pri Megidui. V vasi Murfaltar je bilo 100 hiš porušeni, 12 oseb je bilo mrtvih. Veliko človeških žrtev je bilo v okolici Konstanze. Materijalna škoda znaša nad 50 milijonov lejev. Vojstvo je pričelo z reševalno akcijo.

ITALIJANSKO POSOJLO JUGOSLAVIJI.

— Rim, 4. septembra. (Izv.) »Agenzia delle informazioni« javlja, da je vest rimskega »Il nuovo paese« o izjalo-ljenju italijanskega 600 milijonskega posojla Jugoslaviji popolnoma neutemeljena. Dejstvo je, da se pogajanja z beogradsko vlado še vedno nadaljujejo kljub hudi konkurenci od strani ameri-
kanskih, angleških in francoskih ban-
kirjev in kapitalistov.

RAZVRSTITEV URADNIŠTVA

— Beograd, 4. septembra. (Izv.) Komisija za revizijo uradniškega zakona je včeraj dopoldne imela svojo II. sejo. V glavnem je komisija razpravljala vprašanje o novi razvrstitvi uradništva v kategorije in skupine. Razni govorniki so povdarjali, da je bila razvrstitev strokovno slabo izvedena. V prvi vrsti je bila krivična razvrstitev onih uradnikov v posamnih ministrstvih, ki vrše kako posebno nalogo in poseben uradni posel.

TAJINSTVENOSTI MATTEOTTIJEVEGA UMORA.

— Rim, 4. septembra. (Izv.) Soprog umorjenega Matteottija je včeraj posetil preiskovalne sodnike ter jim naznanila, da dan za dnem dobiva množevilna grozila pisma, v katerih se ji grozi, da je tudi ona zapisana smrti. Dalje je izjavila, da v gozdu naideno truplo ne more biti identično s truplom njenega pokojnega soproga, ker ni imel nikdar zlomljenega rebra, kakor je to ugotovila sodna obdukcija.

Borzna poročila.

Ljubljanska borza.

Dne 4. septembra. Ob 13.

Lesni trg.
Deske 20 mm III. franko meja 1 vag. den. 560, bl. 570, zaključek 560, trami lepi merkantilno tesani fr. meja bl. 415, trami 3/3—11/12, 4—10 m fr. štaj. postaja bl. 330, remeljni 4/8 fr. meja den. 710, drva bukova, žamanci fr. Ljublj. za 100 kg 1 vag. den. 23, bl. 25, zaključek 23, drva bukova, suha, 1 m. fr. nakl. postaja bl. 2750, oglje la vilano fr. meja 122.50.

Zitarice.
Pšenica domača, par. Ljublj. den. 395, pšenica bačka, fr. Bačka postaja bl. 365, pšenica bačka, par. gorenska postaja bl. 415, pšenica slavonska, 75/76, 3%, par. Ljublj. bl. 405, kuruza zobata, par. Ljublj. bl. 340, kuruza nova, umetno sušena, doba okt., par. Ljublj. bl. 290, oves slavonski, prompt, par. Ljublj. bl. 330, oves bački, par. Ljublj. bl. 335.

Ostalo blago.
Suhe gobe, po kakovosti den. 52—64, laneno seme, par. Ljublj. den. 675, krom. pir suh zdrav, prov. Slov. za 100 kg fr. nakl. postaja den. 120, jabolka, obrana, fr. naklad, postaja za 100 kg bl. 150, seno la sladko, prešano, fr. Ljublj. za 100 kg den. 75, vino belo, dolnji, Hrvat., štaj. po vzor. cu fr. naklad, postaja den. 640, čečula fr. štaj. post. bl. 140, fizeol beli bački bruto za netto fr. Ljublj. v vrečah bl. 510, fizeol beli bački rinfusa par. Ljublj. bl. 480.

Effekti 2½% drž. renta za vojno škodo 115, Ljublj. kred. banka 225, Merkantilna banka 118—122, Prva hrv. št. 917, Celjska posojilnica 200, Slavenska banka 105, Strojne tovarne in livarne 150—165, Trboveljska prem. družba 480—500, Združene papirnice Veveče 123—130, 4½% kom. zad. drž. banke 93.

Zagrebska borza.

Dne 4. septembra. Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 14.245—14.345, Praga 225.30—228.30, Pariz 404.50—409.50, Newyork 74.95—75.95, London 338.50—341.50, Trst 321.20—334.20, Dunaj 0.1061—0.1081, Valute: dolar —, 75.—.

Effekti: 70dst. invest. posoj. 1921 63—64, 2inpolodst. drž. renta za ratnu šteto 117—120, Ljubljanska kreditna 225—240, Centralna banka 32—33, Hrv. eskomptna banka 119—120, Kreditna b. Zgb., 122—124, Hipot. banka 62—63, Jugobanka 110—113, Praštediona 915—920, Slavenska banka 105—107, Eksploatacija 110—112, Drava d. d. Osijek 340.—, Šečarana, Osijek 975—985, Isis d. d. 58—60, Gutman 1160, Slavonija 85—87, Trboveljska 485—500, Veveče 123—135.

INOZEMSKÉ BORZE.

— Curih, 4. sept. Današnja borza: Beograd 7.—, Praga 15.90, Newyork 23.72, Pariz 28.25, Milan 23.35, Dunaj 0.00749.

— Trst, 4. sept. Predborza: Beograd 29.90—30.—, London 101.60—101.70, Pariz 121—121.50, Newyork 22.65—22.70, Curih 426—428, Dunaj 0.0318—0.0320, Praga 67.50—68.—.

— Dunaj, 3. septembra. Devize: Beograd 923—927, London 318.50—319.50, Milan 3134—3146, Newyork 70.935—71.185, Pariz 3852—3868, Praga 2130—2140, Curih 13.365—13.415. — Valute: dolar 70.460—70.860, dinar 920.926, lira 3145—3165, češka krona 2117—2133.

Položaj sedanjega režima nevzdržen.

Diference med hrvatskim narodnim zastopstvom in vlado. — Radić zahteva hrvatske vojske domov. — Vojni minister nasprotuje zahtevam HRSS.

— Beograd, 4. sept. (Izv.) Politični dogodki so se začeli intenzivnejše razvijati. Vlada in opozicija se pripravljata na skorajšnji sestanek narodne skupščine. Opozicija je odločena v svoji parlamentarni taktiki vporabiti vsa borbena sredstva, da strmo glavi sedanjemu režimu, ki se je že začel majati v svojih temeljih. Vsi objektivni faktorji, ki podrobno smotro pojav vseh važnejših političnih dogodkov, so prepričani, da je položaj vlade zelo kočljiv in da začenjajo radićevci napram vladi z naravnost pretrpanimi zahtevami nastopati. Vlada je na drugi strani v tiski, vendar hoče v narodni skupščini parirati vse udarce, ki bodo naperjeni od strani opozicije proti njej.

Kakor smo že včeraj kratko javili, sta prispela v Beograd radićevca dr. Maček in Ivan Predavec. Najprej sta se razgovarjala z nekaterimi člani vlade, daljše razgovore sta vodila s klerikalnim esponentom v vladi. Popoldne sta imela kratek razgovor z ministrskim predsednikom Ljubom Davidovićem. Poslanec Iv. Predavec je kratko izjavil novinarjem, rekoč:

»Sklenili smo gotov čas, ne govoriti o stanju na Hrvatskem, dokler ne začenja normalno funkcioniranje pokrajinske uprave, dokler se ne izpelje naša Hrvatska iz administrativnega kaosa in ne uredi povsem uprava. Zahtevamo sposobne uradnike in se morajo odstraniti vsi nesposobni, ker rezultat volitev je tudi mnogo odvisen od uradniškega aparata. Večina uradnikov je nesposobna in našemu narodu celo kvarna! Činljivo se je dalje voditelj hrvatskih kmetov izrazil o uradništvu, ki je zvesto vidovdanskim ustavi in načelu edinstvenosti države. Dejal je: »Če je uradnik Pribičević človek, tedaj naj čaka, da pride Pribičević zopet na krmilo. Mi smo kmeti in smo pristaši suverenosti kmeta. Glede mednarodne politike HRSS je Predavec izjavil, da je HRSS bila vedno za »civilizem in da zagovarja to idejo že

nad 20 let. Isti program in ista politična gesla smo imeli tudi za časa Avstro-Ogrske.

Neizbežen je spor med vodstvom HRSS in vojnim ministrom. Hrvatsko narodno zastopstvo stavlja na vojnega ministra zahteve, ki jih ta nikakor ne more sprejeti, odobriti oziroma izpolniti. Radićevci zahtevajo, da se morajo vsi hrvatski vojski, oziroma polki, v katerih služijo hrvatski kmetje, premestiti na Hrvatsko, da se morajo premestiti iz Makedonije vsi hrvatski vojski in oficirji. Poslanca dr. Maček in Ivan Predavec zahtevata, da se tudi zmanjša hrvatskemu seljaku vojaška službena doba in da se morajo reaktivirati nekateri hrvatski oficirji, ki so preje služili v avstro-ogrski armadi. Te zahteve so povzročile v nacionalnih krogih splošno nevoljo in veliko ogorčenje. Nekateri podčrtavajo, da imajo te zahteve namen, da si hrvatsko narodno zastopstvo z voditeljem Radićem vred tudi v vojaškem oziru zavaruje svoje »suverene pozicije« in da se nameste po hrvatskih garnizijah polki in čete, ki so prepojeni radićevske miselnosti.

Ker se je vojni minister general Hadžić z vsvo svojo odločitvijo uprli tej zahtevi HRSS, pričakujejo, da se prihodnje dneve prično razvijati dalekosežni in velepomembni dogodki. Na sredi seji ministrskega sveta je vojni minister kratko sporočil, da danes odpotuje v Topolo, kjer bo Nj. Vel. kralju poročal o parlamentarni in politični situaciji. Ker je hrvatsko narodno zastopstvo vedno bolj agresivno tako proti vladi, kakor tudi proti vojni upravi, je treba računati, da pride do preloma med obema strujama in da postaja položaj vlade Ljube Davidovića zelo težaven.

Snoči sta dalj časa razgovarjala zastopnika HRSS z muslimani in klerikalci. Za danes ob 9. dopoldne je domnjen sestanek dr. Mačka in Ivana Predavca pri ministrskem predsedniku.

Glavna skupščina Društva narodov v Ženevi.

Pozdravni sprejem Macdonalda in Herriota. Garancijski pakt. Mala antanta in Društvo narodov. — Položaj našega zunanjega ministra v Ženevi.

— Ženeva, 3. sept. (Izv.) Angleški ministrski predsednik Macdonald je danes jutraj prispel v Ženovo. Na kolodvoru je množica pozdravila Macdonalda z vzkliki: »Živel mir! Živel Macdonald!« Macdonald je takoj po prihodu izjavil novinarjem, da pripisuje zborovanju Društva narodov izredno velik pomen, ker se je ta organizacija privrta sestrata, da razpravlja o vseh pogojih in načrtih, s katerimi bi se zagotovil splošen mir v Evropi in po vsem svetu. Odstranjenje so že nekatere težkoče in se danes bližajo končni rešitvi tega problema. Če se Društvu narodov ne posreči doseči tega velikega cilja, nam ne preostaja ničesar drugega, kakor da se vrnemo v predvojne razmere, kar ne bo moglo nikogar zadovoljiti. Vprašanje varnosti moramo po mojih mislih zavarovati potom intervencije mednarodnega sodišča.

Iz razgovorov, ki so jili imeli nekateri novinarji z Bourgeoisem, Hymanom in z drugimi uglednimi člani skupščine, je posneti, da pride vprašanje razorožitve pred mednarodno konferenco. V krogih Društva narodov govore tudi o možnosti nekega ob-

ramnega pakta, sličnega temu, ki so ga sklenile po Wilsonovem načrtu Francija, Anglija in Amerika. Ta pakt naj bi se sedaj sklenil med Rimom, Parizom in Londonom. Napram Italiji pa vlada gotovo nezaupanje. Herriotov tisk v Franciji neprestano napada Mussolinijevo diktaturo in Bolgarsko, katero smatra za veliko nevarnost splošnega evropskega miru, ker so z Balkana vedno prihajale vojne opasnosti. Herriotov tisk zahteva, da se uvede na Bolgarskem demokratičnejši režim. K gorionjenemu obrambnemu paktu imela bi pristopiti tudi Mala antanta kot celota.

— Ženeva, 3. sept. (Izv.) V dvorani reformacije se je danes že ob 10. dopoldne zbrala velika množica ljudi, da vidijo Macdonalda in Herriota. Macdonald je vstopil v dvorano ob 10.30, Herriot ob 11. dopoldne. Oba sta bila od prisotnih iskreno pozdravljena.

Predsed. glavne skupščine Motta je otvoril današnjo plenarno sejo ob 11.10 dopoldne, pozdravivši Macdonalda in Herriota.

Japonski delegat Ishii se je zahvalil Društvu narodov in vsem naro-

dom za izkazano sočutje japonskemu narodu povodom potresne katastrofe.

Angleški delegat prof. Murray je nato obširno poročal o problemu narodnih manjšin in o stališču Društva narodov k temu vprašanju. To vprašanje je eno najvažnejših za Društvo narodov. Od končne rešitve tega vprašanja je zelo mnogo odvisno. Za Društvo narodov ne more veljati diplomatsko načelo, da se Društvo narodov ne sme vmešavati v notranje prilike kake države. Nesmiselno je zahtevati medsebojno vzajemno pomoč in zaščito, ne da bi bilo dovoljeno tudi drug na drugega notranje vplivati. Govornik je nato navajal položaj posamičnih narodnih manjšin v evropskih državah.

Grški delegat Politis je očrtal medsebojne odnose med Grško in Bolgarsko v pogledu narodnih manjšin. Ob 12. je dvorano zapustil Macdonald s člani svoje delegacije. Kmalu za tem sta iz dvorane odšla Herriot in Briand.

Norveški delegat Frithjof Nansen je med drugim izrazil obžalovanje, da doslej še nobena država ni odobrila in priznala obveznih določil o priznanju mednarodnega sodišča in o veljavnosti njega razsodbi.

Predsednik Motta je sejo zaključil in jo odgodil do 19. zvečer.

— Beograd, 4. sept. (Izv.) Današnja »Samouprava« piše o stališču, ki ga zavzema naša delegacija v

Društvu narodov. Vlada tisk je javil iz Ženeve, da uživa zunanji minister dr. Voja Marinković v Društvu narodov velik ugled, kar dokazuje tudi okolnost, da je bil zunanji minister izvoljen za predsednika komisije, ki ima določiti dnevni red plenarnim sejam Društva narodov. »Samouprava« pripominja k tej reklami vladinega tiska, da položaj zunanjega ministra v Ženevi ni tako imeniten. Zunanji minister bi imel biti izvoljen za predsednika glavne skupščine kar je bil prvotni namen delegacij, a je bil le izvoljen v komisijo, ki ni kdovekako važna.

VELIKI PROTIBOLJŠEVIŠKI NEMIRI NA KAVKAZU.

— London, 4. septembra. (Izv.)

Reuterjev urad javlja iz Georgije: Položaj na Kavkazu in Azerbejdžistanu je kritičen. Prebivalstvo se je uprlo boljševiškem režimu. Polovica Georgije je v rokah upornikov. Uporniki so zasedli več mest. Krvavi boji so se vršili v Katumu. Na obeh straneh so izgube velike.

PODRŽAVLJENJE VELEPOSESTEV NA ČESKOSLOVAŠKEM.

— Praha, 4. septembra. (Izv.) Zemljiški urad nadaljuje svojo akcijo glede podržavljenja veleposestev. Veleposestnika Lichtenstein in Harrach sta prejela uradno obvestilo, da se njiju veleposestva nacionalizirajo.

Politične vesti.

osnovnim ustavnim pravicam svojih komunističnih državljanov!

— Radić o svoji pomoči sedanjim vladi. V nedeljo je notranji minister zabil v Makarski v Dalmaciji javno skupščino tamošnje organizacije HRSS ter istodobno skupščino lokalnih Orjušev. Radić tega se hudeje Radić v »Svobodnem Domu« nad notranjim ministrom Nastas Petrovičem in mu bere levite. Na koncu pa pristavlja sledečo, zelo karakteristično pretnjo sedanjim vladi: »Predsednik HRSS je nedavno izjavil, da današnja parlamentarna vlada ne bo pala v narodni skupščini po krivdi zastopnikov HRSS. Se danes ostaja pri tem. Če se na ponovo takšne zabrane, (kakor v Makarski!) in če se bo nahajala HRSS tudi pod vlado, katero podpira, izven zakona, tedaj ne bo imelo smisla držati še dalje situacije, ki se je stvorila z velikim trudom in s tolikim medsebojnim razumevanjem.«

— Avstrijski ministri postanejo ekscelece! Dunajska »Die Stunde« javlja, da bodo avstrijski ministri zopet uvedli naslov ekscelece, kar hočejo s tem naslovom povečati ugled svojih državnih pozicij. Pa pravijo, da je Avstrija demokratska država.

Zastopstva „Slovenskega Naroda“

• Celju: Trafika Fani Kovač, Aleksandrova cesta,
• Maribor: Trgovina H. Sax, Grajski trg 8,

sprejemajo oglase, naročnike in vsa druga naročila za »Slovenski Narod«.

Nočno lekarniško službo imajo:

Piccoli, Dunajska cesta;
Bakarčič, Karlovska cesta.

Konzulati v Ljubljani:

Češkoslovaška: Breg 8/I.
Belgija: Urad Ljubljanskega veleposla.
Avstrija: Turjaški trg 4/II.
Italija: Zrinjskega cesta 3/I.
Portugalska: Dunajska cesta 33.

B. Grimshaw-G. Clavigny:

Gospodična kapetan.

Vajiti, ki je bila navajena takih poklonov, se ni brigala zanje. Njene misli so bile daleč proč, nadaljevala je svojo melanholično promenado in ko se je tok mimoidočih zredil, si je izbrala miren prostor, se vsedla na kamenito klop in zasanjala se je v morske daljine.

Mislila je na to, da je prav težko priti v življenju do bogastva. Na vsak način je hotela obogateti, toda od dne do dne so vstajale večje težave pred njo.

O preteklosti svojega očeta ni vedela ničesar, odkod je »Sibila«, pa še manj. Toda bila je princesa s strani svoje matere in čutila je, da ima pravo do visokega položaja. Čut za avtoriteto ji je bil prirojen.

Brez bolezni njenega očeta bi gotovo bilo mogoče delati z ladjo večje dobičke, kakor jih je delal on, odkar je bil njen gospodar. Na dolgih potovanjih se je bila naučila, kaj se da vse pridobiti s pomočjo neukih prebivalcev otokov. Kaj pa je bilo storiti z ubogim raztresenim Saksonom? Gotovo ga je ljubila takšnega, kakoršen je bil, toda ni mogla zaničati njegove manjševrednosti.

Ves čas svoje bolezni je bil velika ovira pri vseh kupcih. Stari Coy ga bo prevrnil in spravil ob le-

pe novce. To je bilo jasno kot beli dan. Vajiti je z žalostjo premišljevala o svoji usodi in o svojih prizadevanjih. Ali bo sploh prišla do denarja?

Pravzaprav se je zelo malo zanimala za denar sam na sebi, temveč edino za to, kar se je dalo z njim kupiti, namreč za lepe obleke. Toda videla je, da se v življenju vse suče okoli denarja.

Denar je moč.

Z denarjem se da napraviti vse, kar se hoče, z njim lahko človek zapoveduje drugim in ljudje se mu spoštljivo pokoravajo.

Moč, ki jo daje denar, se je predstavljala njenim očem v vseh realnih oblikah vsakdanjega življenja. Kapetanji velikih ladij poveljuje kot kralji in ljudje jih ubogajo slepo kot sužnji. Mogočni veleposelniki in bogati trgovci sprejemajo na svojih verandah najboljše kroge. Vozijo se k svojim jahanjem v krasnih čolnih, v katerih vesla livrirano moštvo, ki podvoji svoj trud pri najmanjši besedi, ki jo izusti njihov gospodar. Bogati rentirji živijo v marmornatih palačah, sredi vrtov, ki segajo do morja. Marsikateri med njimi so jo nagovorili kot bitje, vredno vseh časti, in vendar poleg njih ni bila nič.

Denar! Radi denarja so starega Coya, ki je bil star, grd in nizkoten, ljudje pozdravljali kot kakega kralja.

Kdaj pride ona do denarja?...

Več ur je ostala na kameniti klopi in sanjnila. Solnce se je bližalo morju in vročina je postajala vedno hujša. Pred njo so kričali galebi in se

potapljali. Parniki so odhajali iz luke na široko morje in tulili s svojimi sireni. Parni žerjavi so neprestano rožljali nad velikimi odprtimi ladjami, ki so izkladale svoje blago. Za njimi so ropotali tramvaji po cestah in ljudje so hodili naglo mimo.

Vajiti se je dvignila, bila je resna, guba skrbi se je črtala med njenimi očmi. Vrnila se je.

Vse se je zgodilo, kot je bila pričakovala.

Da se izkoristi najmanjši biserno polje, je treba denarja in hudobni stari Coy je to dokazal Saksonu in si pridržal zase največji dobiček.

Delgadaško biserno polje je bilo prenevarno, da bi ga mogla izkoristiti jadrnica, treba je bilo ladje opremljene z motorjem. Stari Coy naj bi dal denarja za to. Najel je majhno jadrnico štiridesetih ton, ki je bila opremljena s slabim strojem, kateri je delal, kadar je hotel. Plačal je dva čolna za potapljalce, najel dva potapljalca in potrebno moštvo za čim najnižjo plačo. Na vse mogoče načine je štedil, pri tem pa je še neprestano zabavljaj, da bo izgubil vse svoj denar.

Del dobička, ki naj bi ga dobil Sakson pri celi stvari, je bil smešno nizek in ko se je revež streznil, je divje preklinjal, češ da bo zadavil starega sleparja. Toda bilo je prepozno, zakaj pod uplivom izbornega žganja, ki mu ga je radodarno nalival stari Coy, je bil podpisal vse, kar je on hotel.

Vajiti se ni sramovala ga zasmehovati, ko ji je tožil. Odkrito mu je dejala, da bi bilo zanj bolje,

če bi bil ostal v njegovi kabini in popival in jo pustil samo, da konča zadevo, ki jo je bila tako izborna začela.

Sakson je sklonil glavo, ne da bi odgovoril. Ker pa ni imel denarja, da bi brez dela počakal v pristanu na izid ekspedicije, je odšel na novo potovanje in nabiral po otokih posušene kokosove orehe, katerih trgovina je v tem delu Tihega oceana zelo razvita.

Ko se je vrnil, mu je stari Coy s solzami v očeh pravil, da je Delgadaško biserno polje popolnoma izčrpano, da so našli silno malo školjk in še te so bile zelo globoko pod morsko gladino, biseri so pa bili zelo redki in nikakor niso imeli lepe barve. Dobička je bilo pri vsej stvari komaj toliko, da je bil Saksonov dolg poplaval in da je postal sam posestnik »Sibile«. Morda je bilo nekaj funtov šterlingov več, a ne mnogo. Dal mu fih bo, ker je poštena duša in raje bi se dal sam uničiti, kot da bi Sakson in ljubka miss Vajiti menila, da ju je prevrnil.

— Tu imate sto dvajset šterlingov, mu je dejal. Napišite mi potrdilo, da ste jih prejeli in tu vam pa izročam papir, s katerim se odrekam vsakemu pravu na »Sibilo«. Prav zadovoljni morate biti, moj dragi prijatelj, kaj dolgovali ste mi denar tako dolgo, da ste se že opravičeno morali bati, da se nikoli ne boste odkrili svojega dolga.

„V krepljih.“

Med prvimi, ki so bili na Češkem ob izbruhu svetovne vojne kot zavedni Slovani in prijatelji Rusov in Srbov aretirani, je bil načelnik železniške postaje v Jučnu Otakar Vochoč. Ne moremo trditi, da bi bil politično posebno eksponiran ali kompromitiran, razen ako se smatra za eksponiranost in kompromitiranost dejstvo, da je bil somišljenik dr. Masaryka, agilen pristajač njegove stranke in da je enkrat pri nekih volitvah celo nastopil kot kandidat te stranke. Zadostovala je enostavna ovadba — anonimna seveda — da v vaseh okrog Jičina širi protiaustrijsko politiko in da ima že mnogo pristavev, da so ga prišli in zaprli. Prigodilo se mu je to, kakor tisoč drugim njegovim tovarišem in trpljenju: Vzeli so mu svobodo, ga vtaknili v zapor in ga končno brez vsake preiskave kot državljan in vojevanju nevarnega človeka internirali. In pričela se je križeva pot: kaznilnica v Göllersdorfu, taborišča internirancev v Mittergrabenu, v Sitzendorfu in končno v Raschali, so bile postaje na tej trnjevi poti, dokler se ni jela majati in rušiti zgradba habsburške monarhije in se niso odprla vrata ječe in internatov vsem žrtvam avstrijske okrutnosti.

Spomine na to križevno pot je napisal Vochoč in dal knjigi naslov »V drepeh (V krepljih)«. Izšla je nedavno tega v založbi knjižarne Grossmann & Svoboda v Pragi. Spomini so napisani po beležkah, ki si jih je delal avtor dnevno tekom svojega neprostovoljnega bivanja v Göllersdorfu, Sitzendorfu, Mittergrabenu in Raschali, zato se čita kot zanimiv dnevnik. Življenje v teh okrajih groze je opisano z vso točnostjo in vernostjo, noben dogodek ni izpuščen, noben tovarš, s katerim so se srečala piščeva pota, ni pozabljen. Kdor je živel v onih taboriščih — izmed Slovencev so bili piščevi tovariši v Mittergrabenu na pr. Vladimir Levstik, dr. Ivan Lah, Rasto Pustoslavšek, Viktor Zalar, Jos. Cizelj in drugi — pa čita sedaj Vochočeve spomine, se mu zdi, kakor da bi preživljal vse te dogodke znova, osveto se mu spomni na razne Schlesingerje, Pellerje, Löschingerje, Scizinske, Grimme in sto drugih, ki so se takrat igrali z usodo interniranih veleizdajalcev, kakor so jih običajno nazivali. Povdarjali smo že, da so razmere, dogodki in ljudje naslikani z vso vernostjo, res tako, kakršne so bile razmere v resnici, tako kakor so se dogodki dejanski razvijali in kakor so ljudje tudi v istini živeli. — Ničesar ni olepšano, ničesar pa tudi ni naslikano bolj črno, kakor je bilo v resnici. Iz vseh podrobnosti, ki jih navaja pisatelj, pa je eno jasno razvidno: Vsi oni slovenski nacionalisti, ki so sedeli za omejenimi okni v Göllersdorfu in drugod, vključno s pritiski, vključno s nasilji, vključno s grozečimi nevarnostmi, da napravijo z njimi kratak proces, niso upognili tilnika, marveč nevtrajno zahtevali svoje pravice, pred vsem pa so si ohranili v najtežjih časih, celo v trenutkih splošne zdvojenosti neomahljivo vero v razpad Avstrije in sigurno zmago pravične slovenske stvari. Značilno je, da so bili v tej legiji političnih internirancev zastopani vsi stanovi in poklici, samo duhovnika ni bilo nobenega. Ne, bil je eden, hrvaški renegat-lahon, ki je ostal zvest svojim klerikalnim navadam tudi v ječi — ovdar je namreč češke internirance radi tajne proslave mistra Jana Husa in jim nakopal silne persekucije. Vse to pa je storil »ad majorem ecclesiae et Austriae gloriam!« — Kdor zna češki in kdor hoče dobiti vsaj malo pojma, kako se je živelo in trpelo v proslulih avstrijskih »internatih«, naj ne zamudi si nabaviti to zanimivo knjigo, ki stane 30 Kč.

Prosveta.

— **Ženski svet.** S precejšno zamudo katero so zaključili prevozne težkoče, je te dni dospela osma številka »Ženskega sveta« s pestro vsebino. Zanimiva je študija o naši domači umetnici Ivani Kobilici iz spodnjega pisa Ivana Klemenčiča. Dr. Jo. Ša Glonar zaključuje v tej številki pismo Pavline Pakjove. Vida Jerajeva ima troje globoko zamisljenih pesmi. Duhovita je črtica »Ženski klobuki«, Jos. Ribičiča. — **Izvestja** prinašajo mnogo zanimivega drbiča. Priloga za ročna dela ima več lepih načrtov. Posebno pozornost vzbujajo krasni zastori in posteljni odeja. Vsebine bogati so razgovori in priloge. Težje stvari so priloge položne vse omni, ki nimajo še poravnane naročnine za tekoče leto. Zamučnice naj jih blagovolijo čimprej uporabiti, ker list zahteva ogromnih žrtv, in je le v vestnosti naročnic mogoče njegov obstanek in napredek. Ker so upravi številke prvega polletja pošle, ne more novim naročnicam več doposlati čelga letnika. Na razpolago je le še nekaj izvodov od julija dalje.

— **Ruska izložba** v Beogradu je še vedno odprta. Tako je odlična, da zasluži splošno pozornost in največji obisk. Toso umetvena dela ruske emigracije prvotne stvari. Posebno zanimivi so izdelki učencev ruskih šol, ki kažejo umetniške sposobnosti ruske dece.

Glasbeni vestnik.

— **Konservatorij Glasbene Maticice** v Ljubljani. Vpisovanje na glasbeno šolo in na konservatorij Glasbene Maticice v Ljubljani se vrši od torka dne 9. tm. dalje do večeri sobote, dne 13. tm. vsak dan od 9. do 12. dop. in od 3.—5. popoldne v pisarni Glasbene Maticice, Gosposka ulica št. 8. V šolskem letu 1924-25 se poučujejo sledeči predmeti: solopetje, klavir, gosli, vijola, čelo, kontrabas, flauta, klarinet, oboa, rog, trobenta, pozavna, splošna glasbena teorija, mladinsko petje, harmonija, kontrapunkt, instrumentacija, oblikoslovje, nauk o instrumentih, fiziologija, metodika pouka in glasbena zgodovina. Vpisnina znaša 10 Din, članarina 25 Din. Ukovina za solopetje 150 Din, mesečno, za instrumentalni pouk na konservatoriju 90 Din, na glasbeni šoli pa 70 Din. Kdor obiskuje samo splošno glasbeno teorijo ali mladinsko petje: 15 Din mesečno. Pri vpisu je vpisati vpisnino, članarino in polovico ukovine za mesec september. Redni pouk se prične v ponedeljek dne 15. tm. V interesu rednega začeka je, da se učenci pravočasno prijavijo in nato v ponedeljek takoj začno s poukom. Ravnateljstvo.

— **Glasbena in gledališka prireditve** mesta Dunaja. V zvezi z dunajskim sejmom priredi mesto Dunaj v času od 15. sept. do 15. oktobra veliko glasbeno in gledališko prireditev. Uprizorila in izvajala se bo na državni operi, v dvornem gledališču in vseh zasebnih odrih na svečan način in v velikem slogu najznamenitejša klasična in moderna dela nemške in avstrijske godbe in literature. Izmed mnogostevnih prvotnih in novih uprizoritev naj bodo imenovani: »Die Ruinen von Nthen«, »Die Geschichte des Prometheus« (godba Beethove), nova besedilo Hofmannsthalova, Gluckov »Don Juan«, »Die glückliche Hand«, Arnolda Schönberga, Mozart ciklus, nova dela Korngolda, Straussa, Schmidta, Schnitzlerja, Wertala itd. Dalje se bodo izvajali duhovni koncerti, komorni koncerti, novitete. Umetnostno in gledališko-zgodovinske razstave, nove smeri gledališke tehnike bodo okvir tega, kar se bo nudilo, primerno izpolnjevale. Na podlagi posnetih legitimacij izdajnih mest imajo interesi 50% popust pristojbine za vizum in 50% znižanje vozne cene na avstr. zveznih železnih cest.

Sokolstvo.

— **Sokol Ljubljana II.** Naša najbolj popularna prireditev je gotovo velika javna tombola. Je to pač svojevrstna zabava, kjer zadostiš že za 2 Din neodoljivemu potopu na srečo. Pa tudi dobili so takli, da jih bo vsak vesel. V kratkem jih razstavimo na najboljše prostoru. Kupite tablice. Žal ne bo nikomur malega izdatka, saj gre kljub velikim izdatkom pili prebitek v narodnozgodovinske namene. Zatorej je dolžnost narodnega občinstva, da pridno podpira naš pokret. Žal smo morali prestaviti tombolo na nedeljo dne 14. tm. ker sodelujejo bodočo nedeljo v št. Vidu. Predpriprave raditega precej trpe. — **Prosvetni odesk Sokolskega društva** na Vltcu otvorili letošnje dramsko sezono v nedeljo 14. septembra tl. ob 3/8. zvečer in vprizori narodno igro s petjem »Domen«. Igra je spisana po znanem Jurčičevem romanu. Odesk je sprejel v svoj letošnji repertoar sledeča dela: Jurčič-Govekar: »Deseti brate«, Meško: »Pri Hra. stavih«, Finžgar: »Veriga«, Funtek: »Tekma«, Jalen: »Doma«, Tucil: »Golgota«, Sjevny: »Spavaj moja deklica«, Champoll: »Simona«, Roda: »Dara Petrovičeva«, Ogrinc: »V Ljubljano jo dajmo«, Balucki: »Težke ribe«, Petrovič: »Ploha«, ter nemške burke »Velika repatica«, »Španska muha«, »Pot v peklo« itd. Predstave se bodo vršile ob nedeljah in praznikih ob 3/20. zvečer; cene so iste kakor lanske.

— **Sokolsko društvo** v Radovljici še enkrat opozarja na svoj telovadni nastop, ki se vrši v nedeljo, dne 7. tm. popoldne. Udeležencem je dovoljena polovična vožnja na železnici. Zdravo!

Šolstvo.

— **Šolsko društvo** za učiteljski nasračaj v Ljubljani naznanja, da otvoril letošnjim šolskim letom internat za gojenice iz vseh letnikov ljubljanskega moškega učiteljskega internata. Internat nudi 11 gojencem stanovanje s popolno oskrbo. Prošnje je vložiti najkasneje do 8. sept. tl. ter priložiti: 1.) zadnje šolsko izpričevalo, velja tudi overovljen prepis, 2.) premoženjski izkaz, potrjen od županstva, 3.) izjava staršev oz. odgovornih rediteljev, koliko bi bili v stanu sami prispevati mesečno. Poleg tega razpisuje gorenje društvo še 10 mest v dijaški kuhinji Domovina proti zalžani mesečnini. Tozadevne prošnje naj se pošljejo na Podporno društvo za učiteljski nasračaj v Ljubljani, tajništvo Skuli, Resljeva cesta 24/II.

— **Pričetek šole** na drž. moškem učiteljskem v Mariboru. Zaradi zrelostnih izpitov se preloži vpisovanje v letnike na dan 13. septembra od 9.—11. ure. Vpisovanje učencev v vadnico pa se vrši dne 9. septembra. Ravnateljstvo.

— **Gospodinjstva šola** v »Mladiki« v Ljubljani. Vpisovanje je 1. oktobra tl. ob 9. uri popoldne. Dne 2. oktobra se prične redni pouk. Letos se namerava poleg redne gospodinjstva šole uvesti tudi specialen tečaj za detično prehrano, kar tudi tečaj za kuhanje na pilnu. Po možnosti se vrši večerni tečaj za suškinje. Z gospodinjstvo šolo je v zvezi internat.

— **Šola za češkoslovaško deco.** Kom. zlat Češkoslovaške republike v Ljubljani naznanja, da se bodo letošnji vpis v češko dopolnilno šolo za pouk češkega jezika in domovinoznanstva vršili dne 10. septembra 1924 od 15. do 18. ure popoldne v poslopu Mladiki. Starši, ki nameravajo svoje otroke pošiljati v to šolo, naj jih navedenega dne na določenem prostoru priprave učiteljske gospe Vlasti Hora kovi. Rojstni podatki ter osebni podatki staršev se morajo

navesti. Lahko se vpišejo tudi starejši otroci, ki bi se nameravali udeležiti pouka in bi bili določeni za ne poseben oddelk. Pouk je brezplačen, plačuje se le majhen prispevek za razsvetljavo in kurjavo.

Julijska Krajina.

— **Zgodovinski grad v Devinu** je bil tekom vojne porušen. Mislilo se je, da ostanejo razvaline, ki bodo pričale, da se je dvigala nekadašnja morskikh skalah ponosna stavba. Ali lastniki knezi Thurn-Taxis so se odločili, da zgradijo na razvalinah nov grad, ki bo, kolikor mogoče, enak porušenemu. Stopili so v zvezo z inženjerji in arhitekti, napravili so načrte in sedaj se že vrši obnova devinskega gradu. Praviijo, da bo delo končano morda že prihodnje leto in da bo po dveh letih že mogoče bivati v novem gradu.

— **Neusmiljeno postopanje z našimi ljudmi.** 32letni Alojzij Špacapan v Ozeljanu je vojni invalid, velik revež, ki se ne more sam nikamor premakniti. Vsak premik pa mu povzroči bolečine. V Vidmu posluje komisija, ki kliče invalide na pregledovanje. Vsak mora priti tja, pa če je še tako pohabljen. Moral je v Videm tudi Špacapan iz Ozeljana. Na pomoč mu je prišel »Zeleni križ« iz Gorice, ki je nesrečnika pripeljal v Videm. Ves čas dolge poti je Špacapan strahno trpel. V Vidmu so ga uvrstili v prvo invalidsko kategorijo. Italijanski birokratizem se ne ukloni niti pred največje obzirnosti vrednimi vojnimi poškodovanci. Ako bi ne prišel pred komisijo, ga pa izbršajo in ne dobi nič!

— **Ponočni napadi v Trstu** so dandanašnji že nekaj navadnega. Polno je v Trstu zločinske navlake iz starih provinc, varstveni organi so tuji in tako beležijo listi dan na dan ponočne napade, zahtevajoč obnem, da se končno vendar že nekaj ukrene v varstvenem oziru s strani poklicanih oblasti. Po starem mestu se je vračal ponoči domov 45letni mizar Dureghello. V ulici Beccherie so plenili nanj trije neznanzi ljudje, mu iztrgali listino s 300 lirami in ga potem še pretepili.

— **Čitalnica v Sv. Jakobu v Trstu** uprizori v nedeljo 7. t. m. dramo »V ni zavi«.

Zdravstvo.

KAKO SE RAZŠIRJAJO NALEZLJIVE BOLEZNI.

Nalezljive bolezni so bolezni, ki jih povzročajo takozvani mikro-organizmi. Te sovrzanske človeškega zdravja imenujemo bakterije ali klice. Klice so najenostavnejša bitja, bodisi živalske ali rastlinske naravi, kajti obstajajo iz ene same stanice. Nekatere nalezljive bolezni pa povzročajo tudi bolj razviti paraziti. Vsi ti razni okužujoči organizmi imajo isto nagajenost, da se radi zaletavajo v nekatere organe, tkanine ali dele telesa in tu poskušajo povzročiti one poškodbe in simptome, ki so značilni za to ali ono nalezljivo bolezen. Ti organizmi, dasi sorodni, so razne vrste in vsaka vrsta povzroča svojo posebno bolezen. Da morejo okužiti drugo osebo, morajo ti organizmi zapustiti telo prvega okuženca. V splošnem se to vrši na ta način, da telo izganja del klice, ki so v njem, potom raznih svojih izločkov in iz mekov ali sluzi kaka žuželka kot prenašalec teh klice od telesa do telesa. Vsi ti organizmi, ako žive izven telesa, ostajajo nekaj časa živi — nekateri delj, nekateri manj časa. Prodirljavo pa v telo svojih novih žrtv na različne načine in bolezni se tako razpase. Ni pa s tem še rečeno, da mora vsako žuželko, v čigar telesu so se klice nastanile. Pri mnogih ljudih, v katere so prodrli povzročitelji nalezljivih bolezni, se utegnejo pojaviti le zelo lahke ali pa sploh nobene posledice tega okuženja; vendar pa so klice v njih, in ko jih izločajo, utegnejo okužiti druge osebe. Druge osebe, ki so popolnoma ozdravele od kake nalezljive bolezni, lahko še vedno izločajo klice. Te osebe so večkrat opazne zdravju drugih. Imenujemo jih prenašalce bolezni.

Če poznamo način, kako se nalezljive bolezni širijo od človeka do človeka, je lahko ukreniti potrebno, da se kolikor mogoče prepreči njihovo širjenje. Imamo celo skupno bolezen, pri katerih je značilno to, da se nahajajo okužujoče klice v izločkih ust, nosu in grla. Imamo polno dokazov za to, da spada v to skupno običajni nahod, osepnice, oslovski kašelj, mumps (oteklost prsihne silnavke), davice, influence, pljučnica, meningitis in jetika. Večina teh bolezni prevladuje v večjem obsegu po zimi in zlasti rada napada mlade ljudi. V to skupino spadajo zlasti one bolezni, ki so znane kot otroške bolezni, kakor, na pr. osepnice, škrlatica, davica, oslovski kašelj in mumps. Značilni so izbruh ti bolezni v šolah in tudi v vojašnicah med mladimi rekruti, kar dokazuje, da pospešujejo ozki stiki širjenje nalezljivih bolezni.

Otroci, kakor vsi vemo, so zelo nagajeni k raznim navadam, ki olajšujejo medsebojno prenašanje izločkov nosu, ust in grla. Slaščice in sadje se dostikrat selijo iz enih ust v druga, roke, kozarci in drugi predmeti se s temi izločki onesnažijo. Tako se prenašajo klice. Brisače in čaše za splošno rabo, krožniki, ki niso bili dobro pomiti z vrelo vodo, in malomarnost glede čiščenja posode sploh je opasna otrokom in odraslim. Isto velja tudi za pljuvanje pri kašlju. Malomarni ljudje, ki si s temi izločki umažejo roke in imajo opraviti z mlekom, hrano ali pijačo, prenašajo klice na te predmete in tako naglo širijo nalezljive bolezni. Pri mnogih nalezljivih bolezni lahko okužimo druge potom zelo drobnih kapljic, vseh v zraku, ki jih je bolnik izkhal ali izkašljal.

Druga skupina nalezljivih bolezni se večinoma razširja potom izmečkov iz čreves. V to skupino spadajo legar, nekatere črevesne bolezni pri deci, razne oblike griže in kolera. Te bolezni bolj prevladujejo poleti in v gorkih krajih. Splošno rečeno, gorko in vlažno vreme olajšuje obstanek,

pomoževanje in razširjanje klic, nahajajočih se izven človeškega telesa.

Iz tega lahko sklepamo, kako važno je primerno odpravljanje izmečkov, ki lahko okužijo vso okolico, zlasti pa pitno vodo. Pred jedjo bi se moral vsakdo umiti roke.

Tudi muhe in druge žuželke, ki imajo pristop k izmečkom, prenašajo klice v vodo, mleko in druga jedila, če tega pravočasno ne preprečimo. V novejšem času smo zelo napredovali v boju proti takim boleznim s tem, da so občine poskrbele za primerno vodovode in zalogo čiste vode in za sistem odvodnih kanalov za odpravljanje človeških izmečkov. Značilno za to skupno nalezljivih bolezni je prisotnost zdravih prenašalcev bolezni. Osebe, ki ne kažejo nikakega znaka bolezni nosijo delj časa klice bolezni v svojem telesu in, dasi sami ne zbole, utegnejo okužiti druge. V slučaju legarja lahko zdrava oseba prenaša legarjeve klice leta in leta. Take osebe so zlasti opasne, ako so zaposlene v mlekarnah, kuhinjah, gostilnah in enakih lokalih.

Tretja skupina nalezljivih bolezni se širi potom pika nekaterih žuželk. Zlasti važne so bolezni, ki jih širijo komarji. Malarija in rmena mrzlica so bolezni, ki jih širijo komarji. Oni komar, ki se zaredi v lužah, jezerih in malih potokih; komar pa, ki povzroča rmeno mrzlico, se zaredi v vodnjakih in raznih vodnih posodah okoli hiše. Ti komarji prenašajo bolezenske klice od vode na bolnika in narobe. Iz tega sledi, da je najuspešnejša borba proti tem boleznim, če uničimo edine prenašalce — komarje. Tam, kjer je komarjev mnogo, je dobro omrežiti okna in vrata, zlasti tedaj, ako je bolnik v hiši, kajti komar utegne prenašati klice od bolnika k drugim.

V tem, kar smo tu navedli, pa niso obsežni vsi načini, po katerih se nalezljive bolezni širijo. Pa že to zadostuje, da spoznamo, kaj je potrebno za zdravje in kako se ognemo nalezljivih bolezni. Važna je zlasti snaga rok, jedi in pijače. Krožnike in vso kuhinjsko posodo je treba pomiti. Pljuvanje ne smemo na tla, izogibati se moramo opasnih žuželk, zlasti muh in komarjev. Piti moramo tudi na zalogo pitne vode in svežega mleka, kakor tudi pravičen sistem odvodnih kanalov za odvajanje človeških izmečkov, tako da ne morejo okužiti jedi in pijače.

Izpred sodišča.

KOMUNISTI PRED SODIŠČEM.

Obsodba vodje vrhnjskih komunistov. Včeraj se je zagovarjal pred senatom državnega sodišča vodja komunistov na Vrhniki Herman Delpin, doma iz Podgora pri Gorici, uradnik »Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani«, vodja bivše ekspoziture tega urada na Vrhniki.

Njegov slučaj je skoraj popolnoma sličen slučaju dr. Lemeža in tovarišev in se je odigralo inkriminirano dejanje tudi ob priliki proslave 1. maja in sicer na Vrhniki. Kljub temu pa, da njegova obtožnica ni bila tako obsežna in težka, se mu vendar ni posrečilo, da bi se tako lepo izmuznil kot se je dr. Lemež s svojimi tovariši, marveč je mož obsoedel. Imel je istega zagovornika dr. Adesliča, tožil pa ga je državni pravdnik namreč dr. V. Lavrenčak in je bil tudi drugi senat in sicer je predsedoval senatu sod. svet. dr. Kaiser, votanti pa so bili sod. svet. Antloga in Janša in pa sod. Velušček. Obtožnica dolži Hermana Delpina, da je vzklikal v javnem spovedu ob priliki proslave prvega maja sledeče: »Dol z zakonom o zaščiti kapitalistične države! Živela sovjetska Rusija! Slava Ljenu! Živela III. internacionala!« S temi klici je javno razširjal komunistično propagando, ki meri na to, da se ljudstvo naščuva na nasilje zoper državno oblastva določena z ustavo ali v obče, da se ogroža javni mir in spravlja v nevarnost javni red. Zakrivil je s tem hudodelstvo po členu 1. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 2. avgusta 1921 št. 249 »Uradnega lista«. V razlogih poudarja obtožnica, da je dokazano s pričami, da je ta v obče znan vodja komunistov na Vrhniki, priredil 1. majnika z godbo na čelu slavnostnih obhod, med katerim je rabil omenjene klice in so ponavljali te stavke delavci za svojim vodjem. Ker je torej ugotovljeno, da so njegovi klici in pozivi v prvi vrsti veljali nasilni odpravi zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi in povzročili komunistično predlogo zato ostro kazni.

Obtoženec je kratkotalo vse tajil in je zavračal vso krivdo na svoje sotovariše. Priznal pa je, da je imel komunistični emblem s sliko Ljenu. Dokazalo se mu je tudi, da je poudarjal povodom nekega predavanja vzornost komunističnega poslovanja in sovjetskega sistema v Rusiji. To pa ni bilo pred obtožbo, in je bilo navedeno le kot dokaz in označba njegove javne propagande za ruski komunist med našim ljudstvom. Priči Lovro Rogelj in Janko Krašovec, ki sta bila pri obhodu navzoča, sta pod prisogo jasno potrdila, da je Delpin res to vzklikal. Videla sta ga tudi na ustih, poznata njegov glas in je vsaka zmotna popolnoma izključena. Drž. pravdnik je predlagal obsodbo na podlagi jasnih dokazov in je pri tem jako umestno poudarjal, da so taki vzkliki, ki se vedno bolj ponavljajo, začetek komunistične propagande, ker komunisti danes še ne morejo več storiti in še ne morejo uveljavljati svojega režima. Vse drugače pa bi govorili ti ljudje in drugo počenjal, če bi prišli do moči, kot jo imajo komunisti v Rusiji. Zagovornik je trdil, da ni dokazano, da je ravno obtoženec vzklikal inkriminirane klice in je trdil, da tudi v pravem oziru krivda ni podana, češ da hoče zakon za braniti le nasilno spremembo, vzkliki sami umora in težke pobune. Po daljši razlagi tretje internacionalne je naglašal, da sme tudi delavce, če sme kristijan na Božič glasno moliti svojo božičnico, na svoj praznik dati glasno duška svojim delavskim idealom. Po kratkem posvetovanju je razglasil dr. Kaiser sodbo, ki pravi, da je Delpin kriv, ker je v javnem spovedu dne 1. majnika vzklikal Dol z zakonom o zaščiti države, s čemer je izrazil o zakonu, katerega se mora spoštovati, javno zaničevanje.

vanje, ga izpostavil mržnji in preziranju in izjavljal, da je ta zakon krivičen in nepravičen. Radi tega je bil obsojen le z ozirom na njegovo uradno in ker se ni bil kaznoval izjemoma samo na 2 meseca zapor in mora plačati vse zaporne in druge sodne stroške in pa 50 Din takse za sodbo. Vsteje pa se mu v kazni preiskovalni zapor od 16. julija, tako, da bo sedel mož še 13 dni in bo lahko tiho in nemoteno premišljeval, kako bi prekuncil državo.

Društvene vesti.

Slavnostno obhajanje današnjega društva v Gorjah pri Bledu bo 7. septembra. Slavnostni program: 1. Ob 5. jutraj budnica. 2. Sprejem cenjenih gostov pri vlakih na postaji Bled ob 8.50 in 9.30. 3. Glavni skupni sprejem vseh bratskih društev in drugih prijateljev gasilstva v Spodnjih Gorjah ob 10. uri. Nato skupen odhod k maši v župno cerkev v Gorjah. 4. Po maši pred cerkvijo pozdravni govor, nagovor društvenih ustanoviteljev in jubilarov 30- in 25letnikov. Nato njih odlikovanje. 5. Položitev vence na spomenik padlih vojakov-gasilcev. 6. Mimohod pred starejšinstvom, ustanovitelj in jubilarji. 7. Ogled Gasilnega doma in orodja. 8. Razdelitev društev h kosilu po raznih gostilnah. 9. Ob 14. popoldne vaja naraščajo na vodovodnih hidrantih in orodju. 10. Ob 15. popoldne začetek velike ljudske veselice v prostorih in na vrtu pred gostilno Kunstelj v Gorjah. Zvečer umetna razsvetljava. Dne 8. septembra ogled Bleda, Vintgarja, Pokljuske luknje, Babe na Poljanah itd. gorjanske okolice. — Vsi udeleženci, ki bi radi prenočili dne 6. ali 7. septembra v Gorjah, naj se blagovolijo pravočasno prijaviti.

— **Mestna Orjuna** v Ljubljani opozarja vse svoje članice in člane, da se gotovo udeležijo današnjega plenarnega sestanka spojenega s predavanjem v areni Narodnega doma ob 7.30. Udeležba strogo obvezna za vse člane in članice.

— **Orjuna** v Šiški naznanja svojemu članstvu, da se vrši članski sestanek in predavanje dne 6. septembra tl. ob 20. v društvenih lokalih pri Križu v Sp. Šiški. Udeležba obvezna. — Nadalje se opozarja članstvo, ki še ni dvignilo legitimacije, da jih lahko dobi vsako soboto od 20. do 21. v društvenem lokalju.

— **Sestanek trgovskih potnikov** in zastopnikov priredi »Društvo trgovskih potnikov in zastopnikov za Slovenijo in Ljubljano« v Mariboru in Celju. Sestanek v Celju se vrši v nedeljo dne 7. septembra tl. ob 3/11. popoldne v hotelu Balkan, v Mariboru pa v ponedeljek (na praznik) dne 8. septembra ob 10. dop. v hotelu pri »Zamorcju«. Ker gre za važna stanovska vprašanja in se sestankom udeležijo društveni predsedniki, vabi k številni udeležbi odbor.

— **Pokrajinska zadruga umetno-trgovskih vrtnarjev** za Slovenijo razglša: Vsi člani soglasnega sklepa z dne 27. avgusta 1924. se vajencem, ki se ne uče pri umetno-trgovni vrtnarju, ne bodo izdajala učna pisma. Enako se ne bodo potrjevala učna spričevala, ki niso izstavljena od umetno-trgovni vrtnarja, ki je član zgorajšnje zadruge. Tudi se ne bo upoštevala učna doba pri privatnem vrtnarju kot obrtna učna doba. Vajenci, ki so bili sprejeti pri kakem umetno-trgovni vrtnarju pred 1. septembrom 1924. in ki so se učili pred tem datumom pri privatnih vrtnarjih, vendar imajo zadevne dokaze, se morejo učiti pri umetno-trgovni vrtnarju, ne oziroma se na učno dobo pri privatnem vrtnarju najmanj dve leti; vajenci pa, ki so bili sprejeti v učenje pri umetno-trgovni vrtnarju, ne oziroma se na učno dobo pri privatnem vrtnarju po 1. septembru tl. se jim učna doba, prebita pri privatnih vrtnarjih ne upošteva v obrtno učno dobo. O tem so obveščeni vsi zadržni člani v svrhu postopanja in vsi starši odnosno varuhi, ki hočejo dati v učenje svoje sinove k privatnim vrtnarjem.

Načelstvo.

P. n. občinstvo se vljudno obvešča, da podjetje

KINO „IDEAL“

zoret prične s predvajanjem v četrtek, dne 4. septembra t. l. z uvodnim filmom

Doma in frizer

ali „Ljubezen v budoarju“.

Ljubka veseloigra v 6-ih dejanjih.

Moderen film, krasne toalete, pikantna in zabavna dovolj. V glavni vlogi priljubljeni komik **Herman Pichs**, vloga Vande igra lepotica **Ustein**.

PREDNAZNA NILO:
Kraljica Moulin-Rouge.

Predstave se vrše ob nedeljah in praznikih dopoldne ob 11. uri, popoldne ob 3., 5., 6., 7., 8. in 9. uri, ob delavnikih pa ob 4., 1/2 6., 7. in 1/2 9. uri.

Blagajna je odprta ob nedeljah in praznikih ob 1/2 10. ure do 12. ure dopoldne in od 1/2 2. ure popoldne naprej, ob delavnikih pa dopoldne od 11. do 12. ure in popoldne od 1/2 3. ure naprej. 5716

Današnje prireditve v Ljubljani:

Kino Tivoli: »Jezus Kristus«. Pasijonska igra. (Predstave ob 4., pol 6., 7. in 9.)

Kino Ljubljanski dvor: »Hoffmannove pripovedke«.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 4. septembra 1924.

Odkrita beseda vsem separatistom.

Za naše notranjepolitično življenje, ki dela zadnje čase čudne skoke zdaj v eno, zdaj v drugo smer, so se začeli zanimati tudi tuji. Češkoslovaško, bolgarsko, poljsko, nemško in francosko časopisje komentira razvoj dogodkov pod Davidovičevno vlado in prihaja do najrazličnejših zaključkov. Mnenja so različna in v skladu s stranko, čije interese dotični list zagovarja. Med komentariji v tujem časopisju pa najhujše besede, ki jih je zapisalo na naslov naših separatistov beogradsko »Novoje Vremja«, glasilo ruske emigracije v Jugoslaviji, povodom restavracije hrvatsko-slavonskega namestništva. Te besede so tako odkrite in značilne, da jih velja reproducirati.

»Ne moremo si kaj,« piše list, »da bi ne replicirali na temo današnjega dne. Ta tema je upostavitve hrvatsko-slavonskega namestništva. Ne da bi se pridružili temu ali onemu izmed diametralno nasprotujočih si komentarjev tega akta, hočemo biti objektivni v vsem, kar se tiče notranjepolitičnega življenja kraljevine. Mi smo — lojalni gostje. Če nas pa obče slovanski značaj tega vraščanja prisili izreči o njem svojo sodbo, nam ne more nihče zameriti. Tega nam ne narekuje prevzetnost, temveč le zavest skupnosti slovanskih interesov.« Sledi podrobna razlaga zgodovine tega problema. In list nadaljuje svoja izvajanja takole:

»Treba je vsekakor omeniti, da je upostavitve namestništva samo delna. Izvedena je le na Hrvatskem, v drugih pokrajinah pa ne. Težko je presojati, v koliko pomeni ta akt popuščanja na pram hrvatskim separatistom. Namestništvo je upostavljeno na prejšnjih temeljih, na katerih bo težko sodelovala zgradba separatistov. Morebiti je to eden izmed moralnih faktorjev sporazuma med tremi SHS brati, čigar dosega je naloga, ki jo je poveril Nj. Vel. kralj Davidoviču in njegovim zaveznikom. Ne bomo govorili o pravicah katerega koli treh bratov SHS. Ne upamo si priznati nobenemu izmed njih pravice do hegemonije in izročiti mu palmo prvenstva.

Ali, ker priznava nesporne zasluge junaškega srbskega naroda, njegove posebne moralne pravice in njegovo mnogoštevilnost, nosimo v sebi čustvo posebne simpatije do njega. Naj zmagajo kdorkoli, mi pričakujemo, da ta zmagovalac ne bo strahovalec sovražnikov, temveč voditelj svojih bratov. Naj bi oni, ki jih je obžgal ognjemet fraz, spoznali, da sila istokrvnih bratov ni ločitelj od družine, temveč v edinstvu in skupnem delu. Naj tišči, ki se bahajo s tisočletno kulturo, nikar ne pozabijo, da ta kultura, pokrita s habsburškim lakom in ovenčana z »demokratizmom« tretje internacionale, ni prav nič boljša od »nekulturnega«, narodnega, kmetijskega demokratizma srbskega naroda, tega, od socializma tako oddaljenega rodbinskega demokratizma, ki je značilen za vse Slovence in v katerem je bila tudi sila starodavne Rusije.«

— Slovanski gostje. Danes popoldne prislo v Ljubljano s češkoslovaškim brzovlakom ob 16.41 češkoslovaški poljedelski minister dr. Milan Hodža, bivši bolgarski minister v kabinetu Stamboliškega Obov in bivši bolgarski poslanik na našem dvoru Kosta Todorov, da se udeležijo kongresa agrarne omladine v Ljubljani. Odlične slovanske politike, kakor tudi vse ostale slovanske goste, ki ob tej priliki prihitijo v Ljubljano, presrečno pozdravljamo na naših tleh in jim želimo, da bi se vrnili v svojo domovino z najlepšimi spomini na Ljubljano in Slovenijo.

— Pravica za izdajanje brezplačnih voznih listkov. Beogradski listi poročajo: Urad za izdajanje brezplačnih in znižanih železniških kart, ki je preje posloval v ministstvu, je sedaj z odlokom železniškega ministra odpravljen. Oblastne železniške direkcije so dobile pravico, da izdajajo take karte v duhu in smislu obstoječega pravilnika. — K več vesti pripominjajo prav umestno ti časopisi: Ta odlok je na svojem mestu, ker daje možnost, da se zainteresirani krogi (razne organizacije, novinarji in drugi), lažje in hitreje poslužujejo te ugodnosti. Dosedanji biro pri ministstvu je povzročal tako občinstvu, kakor samemu ministru velike nepravilnosti in neprijetnosti. Je točno!

— Finančni minister o skakanju dinarja. Napram sotrudniku »Vremena« se je finančni minister dr. Mehmed Spahović izrazil o skakanju dinarja takole: »Izvoz je dober in naša bilanca se popravlja. Na vprašanje, jeli se po načrtu povečava vrednost dinarja, je minister odgovoril: »Skakanje dinarja se vrši v približnih mejah, kakor smo predvidevali: To je normalno skakanje, ker je sedaj sezona izvoza in deviz. Mi absolutno ne interveniramo preko Narodne banke.«

— Promet se izboljšuje l... Tako je vzkliknil na kongresu trgovskih in obrtnih zbornic zastopnik prometnega ministra. Iz krogov lesnih trgovcev in industrijev pa nam javljajo, da je zavladala velikanska pomanjkanje

tovornih vozov in da se morajo lesni trgovci v pravem pomenu besede pretepati za vsak vagon. Res je, da je prišla izvozna sezona za žito in poljske pridelke, vendar ni mogoče ugovarjati, kako pride do tega, da morajo železnice v Sloveniji pošiljati vse tovarne vagone v Vojvodino. Profesor — prometni minister je nekje bahavo izjavljal, da poskrbi za reden železniški promet, a dejstva kažejo, da prometni minister kaj malo umeva potrebe Slovenije.

— Pomiloščenje. Nj. Vel. kralj Aleksander I. podpisal na dan rojstva prestolonaslednika Petra 6. tm. ukas pravosodnega ministarstva, s katerim se pomilošča nekateri splošni prestopki in obsojenici. Pomiloščenje bo večalmanj splošnega značaja in ima pravosodno ministarstvo nalogo izdelati tozadevne predloge.

— Velikodušno darilo za poplavljenca. Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani je nakazala velikemu županu ljubljanske oblasti, ki vodi akcije za pomoč poplavljenem po zadnji grozni vodni katastrofi v Polhovem gradu, Crnem vrhu, Ločnici in Hrasnici podporo 15.000 Din. Ta korak kred. banke boji v vsposobno in v zgled ostalim denarnim zavodom.

— Junaki! Pišejo nam: V Indiji je v soboto popoldne vstopil v vlak, ki prihaja iz Beograda, Ljubljancan G. P. V. oddelek 8. razreda, ki je bil precej zaseden, je prišel še dr. G. Kmalu se je seznanil z družbo in prav prijetno so se zabavili slov. bratje med drugimi dolgočasno vožnjo preko širne jednolične slovanske ravnine; še zapečilo so. V Vinokovcih je vstopilo nekaj novih potnikov in vagon je bil popolnoma napolnjen. V Brodu so hoteli vstopiti novi potniki, ko so videli, da ni prostora so odšli; le ena potnica, približno 30 letna dama se je vsiljevala, dokler se ji ni umaknil g. iz Južne Srbije. Nekaj časa je dama mirno sedela, nato pa se je vmešala v razgovor s pripomočki, da je nedostojna, ako se govori v prisotnosti dame v jeziku, ki ga ona ne razume. Govorila je nemško. Mesto, da bi drzno Nemko pošteno zavrnili, so se ji vijučno predstavili, nakar je tudi ona povedala, da je soproga zdravnika in predstojnika neke bolnice v Sarajevu. Ko je doznala, da dr. G. potuje v Lyon, je pričela zabavljati in udrihati čez Francoze. Rekla je: »Ako bi bila tudi na smrt bolna, pa bi mi rekli, da je zdravilo kakor francosko sredstvo, bi ne vzela francoske medicine!« Govorila je še nato, da se bodo Nemci nad Francozi še kruto maščevali, potem gorje tudi vsem tistim, ki simpatizirajo s Francozi. Zabavljala je tudi nas Slovence in ko je v Zagrebu izstopila, se je ironično poklonila: »No, sedaj sem prišla vsaj med ljudi!« V kupeju so bili na vzroč Srbi, Hrvati in Slovenci, pa niti enega med njimi ni bilo, ki bi si predzrnil Nemki upal zavezati nesramni jezik. Mehke duše, ki jim pred vsako žensko, zlasti če je mlada, že upade pogum!

— Poljska odklopanja. Z redom poljske vojaške konfederacije so odklopani: zunanji minister dr. Wojciechowski, pariski poslanik dr. Mirosław Spalajski, bivši upravnik dvora Nenadč in univ. prof. dr. Jovanović.

— Razpis IV. oddelka za sekvestre ministarstva pravde. Vse stranke, ki žele prenesti svojo imovino na osnovne točke 1) čl. II. konvencije o sekvestrih, sklenjene med našo državo in republiko Avstrijo, morajo svojo namero zaključeno do 5. oktobra 1924 s posebno prošnjo prijaviti sekcijam za sekvestre ministarstva pravde v Zagrebu, Sarajevu, Splitu in Ljubljani, in sicer oni sekciji, pri kateri je bila imovina pod sekvestrom. Prošnjo je priložiti podroben seznam stvari, ki naj se prenesejo. Kompetentna sekcija za sekvestre bo potrdila ali zavrnila prošnjo in seznam iste poslala najhitreje IV. sekciji oddelka za sekvestre ministarstva pravde v Beogradu, ta pa bo prošnje zaradi odobrenja izvoza v smislu točk 1) in 3) navedene konvencije izročil Generalni direktorji carin — odnosno Generalnemu inspektoratu, če gre za izvoz valute.

— Iz poštne službe. Upokojen je poštni uradnik v Mariboru Alojzij Šturm. Odredba ministarstva pošte in brzovlaka glede premetitve poštnega uradnika v Ljubljani Franca Šaleharja je razveljavljena.

— Iz državne službe. Imenovan je za ekonomskega uradnika ter namestnika državnega ekonoma v litliskem okraju dose-danji poljedelski uradnik Franc Jerab.

— Invalidska zadruga v Skopju. Invalidi v Skopju so si osnovali invalidsko zadrugo za ozemlje Južne Srbije. Zadruga bo v tesnih zvezah s centralno invalidsko zadrugo v Beogradu.

— Proti italijanski moki. Zveza ml.

nov v Vojvodini je zborovala v Subotici in sklenila zahtevati pri vladi prepoved uvoza italijanske moke.

— Krediti za mostove in poti v Sloveniji. Ministarstvo gradjevin je odobrilo potrebne kredite za gradbo novih in popravilo starih mostov in poti po krajih v Sloveniji, ki so bili poplavljeni. Svota poročilo ne navaja.

— Mestno kopališče na Ljubljani. Bo v času ugodnega vremena odprto v mesecu septembru samo v popoldanskih urah in sicer od 12. opoldne do 6. zvečer.

— Za nov državljanski zakonik. V ministstvu pravde se vrši 15. tm. seja sekcije zakonodajnega odbora, ki izdeluje načrt novega državljanskega zakonika. V odboru je tudi gosp. dr. Gojmir Krek; vseučiliški profesor v Ljubljani.

— Usodepolen padec. Župan Volmajer iz Lehna na Štajerskem je padel, ko je stopil v temi z voza v občestni jarek. Pri padcu si je slomil hrbtenico in so težko poškodovanega prepeljali v mariborsko bolnico.

— Invalidski zakon. Delegat Udruga vojnih invalidov in ekspert ministarstva socialne politike sta dovršila svoje delo glede sporazumnega načrta invalidskega zakona. Načrt je predložen ministru soc. politike, da se tam priredi še definitivno besedilo zakona in potem predloži narodni skupščini. Kakor se vidi, bo še dolga pot, da načrt — postane zakon.

— POROČIL SE JE včeraj g. Joško Jelačin, znani narodni gostilničar in posestnik na Dolenjski cesti, z gospodično Minko Bregar, hčerko uglednega trgovca in posestnika v Izladih. Bilo srečno!

— Za »Učiteljski konvikt«, miljenca pok. ravnatelja Jak. Dimnika, je daroval g. Alojz Gorjup Din 40.

— Smrtna kosa. Dne 3. tm. je umrl g. Josip Suschnik, privatni uradnik. V svoji službi je bil nadsestven in marljiv. Pogreb bo v petek 5. tm. z Rimske ceste 23 na pokopališče k sv. Križu. Blag mu spomin!

— V Litiji je dne 3. tm. umrl g. Martin Jeretin, okr. tajnik v pokoj. Pokojnik je bil zaveden narodnjak, izoboren uradnik in prijeten družabnik. V svojem uradu je rad, kolikor je mogel, pomagal ljudstvu, zato je bil tudi povsodi priljubljen. Pogreb bo v petek ob 16. na litjsko pokopališče. Bodi vrlému možu ohranjen priljubljen spomin!

— Poštni in telefonski dohodki in izdatki. Ministarstvu pošte in brzovlaka izkazuje za prešlo proračunsko leto 1923/24 dohodkov 351.711.961 dinarjev in izdatkov 195.148.052 Din.

— Nevhite na Štajerskem. V ponedeljek in torek so divjale na Štajerskem silne nevhite in padala je tudi gosta toča. Na Pohorju je padala toča tako na gosto, da je bila občina še v torek pobeljena od ledu kakor po zimi od snega. Silni nalivi so se usuli po hodonarjnih s hribi in odnesli vse brvi v občini Zg. Hoče.

— Vola je ukradel. V sredo je na žilvinskem sejmu pri glavni prirezi nek kmet svojega vola na sosednjem dvorišču, sam pa je odšel s slom na sejmische za konje. Čez kako poludruugo uro se je vrnil na dvorišče, toda vola ni bilo več tam. Odvezal in odgnal ga je bil navihan tat v smeri proti mestu, kjer pa se je kmalu izgubila vsaka sled za njim. Tat je bil najbrže dolenjski z drugim tatom, ki je pri konjih »motile« preveč zaupljivega kmetiča. Vol je tehtal blizu 500 kg.

— Barabastvo! Danes ponoči so dose-daj neznane barabe vlomile v meteorološki opazovalnico v Zvezdi, razbile šipo in pokvarile vremenski registrirni aparat. Upati je, da policija te zločince izsledi in eksemplarno kaznuje.

— Tatvina. Železničarju Jos. Severju je bil v dolenjskem vlaku ukraden par čevljev, vrednih 300 Din.

— Radi beračenja je bil aretiran na Starem trgu leta 1878. rojeni Matevž Zidar.

— Policijska kronika. Ovdabe: ka-ljenje nočnega miru 4, cestno-policijski red 9, pasji kontumac 2, telesna poškodba 3, poškodba tuje lastnine 1, eksces 1, stre-ljanje 1. Aretacije: radi beračenja 1, postopanja 1, vlačuganja 1 in trpinčenja 1, zlovali 1.

— Razstava. Ne pozabite si ogledati razstavo manufakturne veletrgovine »Ob-lačilnica« v palači Vzemajne posojilnice na Miklošičevi cesti št. 7. Prvovrstno blago, zmerne cene. Razstava je odprta 7. in 8. sept. od 8.—12. dop. in od 2.—5. pop. 8. sept. od 8.—12. dop. in od 2.—5. popold. Manufakturno blago se kupi najbolje pri Oblačilnici.

— Opozorilo. Več tisoč parov (ostan-kov posameznih vzorcev) tovarov »Peko« se prodaja do vstetega 20. tm. po znat-no znižani cenah samo v trgovini Aleksan-drova cesta št. 1, na kar se cenj. občinstvo vlijudno opozarja.

— Vremenska napoved. Lepše vreme, v severnih alpskih deželah še oblačno in nagnenje k dežju, v južnih alpskih deželah jasno.

O MEDNARODNIH VLOMILCIH, PRIJETIH V ZAGREBU.

Poročali smo svoječasnno o dolgotrpnosti in vlomilski tropersnosti detetij, ki je bila povodom tatvine dragocenosti pri zlatarju Ignacu Bauerju v Zagrebu prijeta. Zagreb-ska policija, ki je v elegantnih hohštajlerjih spoznala mednarodne profesionalne vlomilce, se je obrnila na različne policijske urade v Evropi, da se ugotovi prava identiteta vlomilcev, ki so si nadeli dolgozvenečastne pustolovne imena. Zagrebška policija je prejela iz Prage obvestilo, da je dozdnevno Mojsie Kaktilešvili že 14 mesecev v Pragi sedel. Njegovo pravo ime je Hiobelim Knakitelakem. Po prestani kazni je bil izgnan iz Češkoslovaške. Knakitelakem je kot nevaren tat zaznamovan tudi v registri dunajske, londonske, berlinske in hamburške policije.

Ni boljši individvi je Varton Baranaj. Zasludnje ga tržaška policija zaradi različnih deliktov. Tretja v tem kolu je Olga Šalom, ki pa se je izdajala za soprogo Baranajca. Po rodu je židinja iz Odese. Varton Baranaj je rodom Armenec; bival je dolgo časa v Carigradu, dokler ga niso zaradi tatvin izgnali. Potikal se je nato po azijskem polotoku in po Egiptu, se ponovno vrnil v Carigrad in od tam odpotoval v Jugoslavijo. Zasludovan je od raznih policijskih oblasti. Glasom poročila iz Carigrada se Kaktilešvili tudi ne piše Knakitelakem, temveč Fakita Lašovili Musa. Torej ga poznajo tudi v Carigradu. Lepa in zanimiva družba, res!

Iz Celja.

— Umrlo je v Celju meseca avgusta skupaj 17 oseb in sicer 4 v mestu in 13 v javni bolnici.

— Kandidatna lista Narodnega bloka v Celju. (Vložena v sredo, dne 3. sept. ob 9. kot prva). Odborniki: 1. Dr. Juro Hrašovec, odvetnik, 2. Gobec Dragotin, knjigovodja, 3. Franc Leskovšek, trgovec, 4. Dr. Ernest Kalan, odvetnik, 5. Dr. Anton Božič, odvetnik, 6. Ivan Rebek, tovarnar, 7. Dr. Rudolf Dobovišek, odv. kandidat, 8.

dr. Alojzij Goričan, odvetnik, 9. Ivan Pra-koršek, upravitelj bolnice, 10. Franc Mrav-ljak, profesor, 11. Štefan Ferant, urar, 12. Albin Marčič, arhivar upr. sod., 13. Janko Vranjek, prist., 14. Ivan Ravnikar, trgovec, 15. Ivan Bizjak, krojaški mojster, 16. Ivan Kavs, brzovajni mojster, 17. Franjo Štrupl, trgovec, 18. Janko Lesničar, tajnik Zadrug-ne Zveze, 19. Dr. Martin Rus, drž. pravd-nik, 20. Joško Pirč, trg. pomočnik, 21. Lud-vik Selišek, krojaški mojster, 22. Ivan Pil-ko, sprevednik, 23. Drago Sirec, trgovec, 24. Josip Majdič, gostilničar, Anton Koren, drž. redar v p., 26. Makso Wudier, učitelj, 27. David Modic, sod. ofic. v p., 28. Josip Borlak, trgovec, 29. Mirko Gruđen, bančni ravnatelj, 30. Fran Vidmar, drž. redar v p., 31. Milan Thaler, žel. inženir, 32. Fran Vo-glar, nadučitelj, 33. Jurič Šanc, branjevec, Namestniki: 1. Martin Mastnak, profesor, 2. Janko Cergol, poštni poduradnik, 3. Lud-vik Petek, trgovec, 4. Joško Bizjak, nad-učitelj, 5. Anton Perle, drž. redar v p., 6. Stiglic st. Matija, nadpošta, 7. Anton Cva-ha, davčni upravitelj, 8. Josip Benkoč, brzovajni mojster, 9. Rudolf Stermeckl, trgo-vec, 10. Ivan Kranjc, knjigovodja, 11. Gre-gor Cerkenik, brzovajni mojster, 12. An-drej Arh. pregled. fin. straže, 13. Franjo Dolžan, kleparški mojster, 14. Blaž Jago-dič, brzovajni mojster, 15. Franc Rabzelj, sod. sluga, 16. Karol Pakj, trgovec, 17. Ivan Meznarič, poštni poduradnik, 18. Ivan Gašper, invalid, 19. Anton Rebek, gostilničar, 20. Anton Marvin, drž. redar v p., 21. Filip Orešnik, posestnik, 22. Janko Božič, trgo-vec, 23. Jakob Smrdelj, sodni poduradnik, 24. Uroš Šorli, žel. inženir, 25. Ljotje Kro-filč, mesar, 26. Srečko Brodar, profesor, 27. Josip Vornbach, železniški uradnik, 28. Ma-kso Zabukošek, kroj. mojster, 29. Ljotje Drogenik, trgovec, 30. Slavko Hudoklin, in-valid, 31. Franjo Arh, invalid, 32. Ljotje Mastnak, trgovec, 33. Anton Zorko, pisar-niški predstojnik.

— Mestno gledališče v Celju. Uprava mestnega gledališča sporoča, da se uvede za blizajočo sezono samo eden abonement. Prijave za abonement lože in sedeže sprejema g. blagajnik Hubert v trgovini Goričar & Leskovšek do 10. sept.

— Začetek šolskega leta. Na drž. deški meščanski šoli v Celju se polagajo iz-piti v petek, dne 12. sept. V soboto 13. sept. bo vpisovanje in v nedeljo ob 9. v šoli zbirališče vseh učencev za odhod k službi božji. V ponedeljek 15. sept. reden pouk.

— Na mestni deški in dekliški osnovni šoli je vpisovanje za I. razred v četrtek 11. sept. Otvoritevna šolska maša je v soboto 13. sept., v ponedeljek 15. sept. pa reden pouk.

— Občinski volilni imeniki za volitve v mestu Celju so postali pravnomočni z 2. sept. in so v občinskem uradu v sobi št. 2 vsak dan med 9. in 12. razgrnjeni na vpo-gled. Kandidatne liste morajo biti predložene najdalje do 12. septembra srezkemu po-glavarstvu v Celju med 9. in 12.

— Porota. V torek se je pred celjskim okrožnim sodiščem pričelo jesensko porot-no zasedanje. Zagovarjal se je kot prvi ra-di uboja 24-letni oženjeni posestnik Franc Drogenik iz Stojnega sela. Dne 4. junija je v nekem prepripi pri Sečevem svojega sva-ka Franca Lončariča z nožem tako poško-doval, da Lončarič drugo jutro na svojem domu umrl. Drogenik je svoje krivdo ska-sano priznal. Porotniki so vprašanje uboja potrdili z 8 proti 4 glasovom, istočasno pa potrdili, da je izvršil svoje dejanje v duševni zmedenosti, vsled česar je bil Drofenik oproščen. — Kot drugi se je radi uboja zagovarjal Jože Seničar iz Orehovega. 16. maja je prišlo po nekem silkofo pri posestniku Antonu Koletiju do pretepa, v katerem je Jože Seničar z nekim trdim predmetom udaril posestnika Ivana Percu na desno stran prsi ter mu presekal desno stran prsi ter mu presekal desno ključnič-no odvodnico. Perc je nekaj minut nato umrl. Obtoženi Seničar je svoje dejanje trdovratno tajil. Porotniki pa mu niso ver-jeli ter so stavljeno vprašanje soglasno po-trdili. Sodni dvor je Seničarja obsodil na 5 let težke ječe. — V tem porotnem zase-danju se bo vsega skupaj obravnavalo 8 porotnih slučajev.

Iz Maribora.

— Ustanovna oblasna skupščina Orjune za mariborsko oblast bo v ne-deljo 7. t. m. ob 10. dopoldne v prostori Narodnega doma. Popoldne bo veli-ka družabna prireditve.

— Neurje nad Mariborom. Nad Mariborom je divjala v torek in v ponde-ljek silna nevihta, med katero je padala tudi toča, ki je zlasti v mariborski okolici po-vinogradih povzročila občutno škodo. Trpela sta zlasti kraja St. Ilj in Pekičje.

— Mariborski drobiž. Pod mostom je vlomil neznan tat v noči od 1. na 2. t. m. v podstrežje hiše posestnice Uršule Kovarčič in odnesel večjo množico različnega perila. — Policijske ovdabe: tatvina 1, kaljenje nočne-ga miru 2, prekrščenje pol. ure 2. — Iz dr-žave je bil izgnan 25letni mesarski pomoč-nik Avgust Lierzer.

— JUBILEJNE SPORTNE PRIRE-DITVE V MARIBORU. Povodom 5. ob-letnice ustanovitve S. S. K. Maribor se vrše v nedeljo 7. septembra v Mariboru velike mednarodne športne prireditve. Žil-jih program je sledeč: Nedelja 7. septem-bra t. l.: Ob 11. Propagandni obhod vseh športnih panog. Zbirališče športnikov, ki se udeležijo obhoda v popolni sportni opre-mi panoge, ki jo zastopajo. Je ob pol 11. v Tomšičevem drevoredu. Proga: Tomšič-čev drevored, Aleksandrova c., Slovenska ul., Gosposka ul., Glavni trg, Stolna ulica, Gledališka ul., Trg Svobode. V obhodu bodo zastopane sledeče panoge: jahačl. kolesarji, nogometaši, lahkootletski, tenisti, hazenašice, sankarji, smukači, turisti, skau-ti, lovci, ribovodci, motočklisti in automo-bilisti. — Ob 14. uri: Lahkoatletika: Tekmovalo se bo v sledečih disciplinah: teki 100 m, 200 m, 1500 m, met kroglice, met diska, skok v višino z zaletom, skok v da-ljino z zaletom. Lahkoatletni domačini startajo v nedeljo, tuji v ponedeljek ob

8. uri. — Ob pol 17.: Mednarodna no-gometna tekma: GAK (Graz): Concordia (Zagreb). — Ob 20. uri: Sportni ples. Dvorana: Götz, Godba: »Drava«. — Po-nedeljek 8. sept.: Ob 8. uri: lahkootlet-ska. Ob 11. uri: Stajetni tek skozi me-sto. Proga meri 1760 m in razpade na 8 predal od 180 do 280 m. Start: Koroščeva ulica (učiteljske) — po Majstrovih, Kolo-dvorski ulici, Aleksandrovi cesti do cilja na Trgu Svobode. Stajete se zbirajo od pol 11. uri na igrišču »Maribora«. — Ob 14. uri: Finale lahkootletke. — Ob pol 16. uri: Hazena. Ilirija: Atena (obe družini iz Ljubljane). — Ob pol 17. uri: Jubilejna no-gometna tekma. Zmagovalec prvega dne: ISSK Maribor.

Od 10. do 14. septembra: Mednarodni tenis turnir. — Prireditve se vrše pod pro-tektoatom velikega župana dr. Vodo-pivca.

Obmejna krivica v Sorici.

Pišejo nam: Sorica je trpela 2½ leti pod Italijansko zasedbo. Ko so se umak-nili 2. junija 1921 na provizorično mejo, smo mislili, da obvelja, ko se določi defi-nitivna meja, rapalska pogodba, v kateri je obveljala mejna črta Možica ob razvodju Sorce na Porezen. Zdaj pa hočejo Italijani obdržati vso Sorisko planino, kjer imajo ondotni prebivalci najboljša pašnike in se-nožeti. Ako se uveljavita ta meja, morajo ga-spodarsko propasti prebivalci Sorice. Čuje se, da mislijo Italijani pustiti le nekaj me-trov naše zemlje ob poti, ki vodi iz Sorice v Bohinjsko Bistrico. Ta nečuvna krivica ne sme obveljati, to je v interesu obeh ob-mejnih držav.

Sodeč po zadnjih incidentih, ki so se dogodili 2. julija pri Sorici, kjer je padlo dvoje naših obmejnih straž pod Italijan-skimi kroglijami, bi se v največji meri ogrožal in trajno škodoval lepo se razvi-jajoči tujski promet med Bohinjsko Bistri-co in Sorico. Merodajni faktorji naj poskrbe da se ta krivica popravi, oziroma ustavi, ker je še itak soriško prebivalstvo dosti pretrpelo pod Italijansko invazijo. Meja naj gre od Možica po grebenih in razvodju Bače in Sore, kakor to jasno določa ra-palska pogodba! Ob 12. klicemo: »Usta-vite krivice, da ne nastane vihar!«

Turistika in sport.

PORAZ ROMUNOV V PRAGU.

— Praga, 4. septembra. Na igrišču »Slavije« je bila včeraj nogometna tekma med reprezentanco češkoslovaške in Ro-munske. Romunsko izbrano moštvo je bi-lo poraženo v razmerju 7:0.

— Tekme za prvenstvo Jugoslavije. V nedeljo se prično tekmovanje za naslov prvaka Jugoslavije. V Splitu se srečata Grad-janski in Hajduk, SASK iz Sarajeva igra v Ljubljani proti Iliriji in Slavija iz Osijeka proti Beogradski Jugoslaviji.

— Tekma Zagreb — Osijek anulirana. Tekma za kraljev pokal med Zagrebom in Osijekom, ki se je vršila preteklo nedeljo nedeljo v Osijeku in končala z zmago Osi-jecanov (3 : 2), je bila od JNS anulirana, ker je Osijek nastopil s kaznovanim igral-cem. Verificirali sta se tekmi Split — Sara-jevo in Subotica-Beograd. V senifinale pri-dejo: Beograd, Subotica, Split in Bjelovar. Finale se bo vršil v Beogradu in ne kot po-votno določeno v Zagrebu.

Kolesarska dirka

Tezno pri Mariboru

7. in 8. septembra 1924

Razpored po slovanskem svetu.

— Nemirovič Dančenko o Podjebrad-skih toplicah. Ruski pisatelj Nemirovič Da-čenko se je medil minule tedne v podje-bradskem zdravilišču in je napisal tamkaj v spominski knjigi tole: Na svetu poznam malo milih idiličnih mest, kjer diši vse po poeziji starih legend in po razkošju danda-našnjih dni — kakor Podjebradi. Tu se lah-ko umiri kretanje težke dobe in rastejo krila mislim in fantaziji. Sam ne vem, kako bi zahvalil našega g. ravnatelja za to, da mi ni bilo dano samo videti to razkošno mesto ampak da sem se tudi pomladil v učinkujoči mineralni kopeli in okreplil v zdravem zraku na telesu in duši. Že naprej vidim, da pojem odtod z novimi silami. Kako srečna je pač češka dežela, ki ima mnogo podobnih mest, v katerih podaje he-roična preteklost roko jasni in radostni le-poti današnjih dni. Izmučen in utrujen od naše ruske sovjetske sedanosti — vidim, kako naglo se iznova porajam tu v lepi če-ški deželi, ki me je tako prisrčno sprejela. Kako srečen bom kdaj, ko bom pravil svo-jim rojakom o teh milih vtihih, ki rastejo kakor pomladne cvetke na polju tu v pisa-telejvi duši. V našem parku v ljubki in než-ni sencl vrh-zalostnik diham vero, da naše gorje in muke kmalu minejo in da se naša zatirana domovina prerodi v silno, slavno in svobodno ter na vekov veke hvalečno de-želo blagorodnemu češkemu narodu.

— Lužiško erbska deca v Cehih. V ju-liju in avgustu je bivalo v Melniku 29 srbs-kih učencev pod nadzorstvom gence Smo-terjeve in g. drja Šlece iz Budišina. Deca je stanovala v Meščanski šoli in so bili gostje »Češkega erca« ter Ukrajne upravne ko-misije. Ogledali so si tudi zlato slovansko Prago ter delali izlete v njeno okolico. Ma-lim Lužičanom je bilo v Cehih prav všeč in so napisali v svojem bivanju med brati Čehi več dopisov v budišinske »Srbske No-vine«. Otrokom se je zlasti čudno zdelo, da v Cehih »nič« njeje nemške — kakor je to pri njih doma v navadi. Med svojim bi-vanjem so se učili čitati in pisati v mate-rinščini, ker je doma v njih solah ta pouk silno pomanjkljiv.

Amerika pred volitvami.

I.

Kakor znano, stoji Amerika na pragu volitev novega predsednika, ki bo vodil državo po Wilsonovi smrti. Doba njegove funkcije traja od 4. marca 1925 — 4. marca 1929. V političnem življenju Zedinjenih držav pa so se pojavile tik pred volitvami nepričakovane perspektive. Glavni faktor nesigurnosti, ki se je polastila vseh strank, je nedavno ustanovljena progresivna politična struja na čelu z republikancem, ki je doslej vodil liberalne elemente, senatorjem La Folietom. Kakor Rooseveltovo progresivno gibanje l. 1912, ki je omajalo njegovo staro republikansko stranko in ugledilo pot pokojnemu Wilsonu, tako predstavlja tudi današnji progresivni pokret formalno odcepitve nezadovoljnih elementov od republikanske stranke. Deloma zadane ta cepitev tudi demokratsko stranko, ki namerava postaviti svojega kandidata za podpredsednika ameriške unije. Okrog La Foleta se zbirajo pristaši socialistične stranke, ki je članica druge internacionale, dalje zemljoradniške organizacije, ki so pri zadnjih volitvah glasovale za republikance, in slednjič večina strokovnih združenj in delavskih organizacij, ki so doslej podpirale demokrate. Stališče oficijalne federacije dela ostane slejkoprej nevtrarno. Šef federacije Samuel Gompson je podpiral vedno tisto stranko, ki je obetala zboljšati položaj delavstva. Navadno je šla federacija v volitve z demokratsko stranko. To pot pa utegne podpirati La Foleta.

Progresivno gibanje je posledica gospodarskega položaja, zlasti agrarne krize, čedalje večje moči privatnih monopolov in korupcije s petrolejem in vojaškimi fondy in federativni upravi. La Folet sicer izključuje iz svoje akcije komuniste, ne taji pa, da je pokret samo odmev velike gospodarske evolucije, ki jo preživlja Evropa po svetovni vojni. V Ameriki se delavstvo še ni strnilo v enotno politično falango. Temu je kriva v prvi vrsti tradicionalna opozicija federacije dela in individualizem ameriškega delavca. Zadnja leta pa je opažati tudi na tem polju precejšen napredek. Uspehi francoskega, angleškega in nemškega delavstva vplivajo tudi na Ameriko, dasi Amerikanci odločno odklanjajo komunizem in diktaturo nevednih mas. Progresivno gibanje je nekaka imitacija angleške delavske stranke. Četudi La Folet začasno še noče pokazati svoje prave barve, je vendar jasno, da pomeni njegova akcija začetek bodoče politične sile v Ameriki — ameriške delavske stranke.

Coolidge, Dayvis La Folet so trije odlični državnik, čijih imena zvene vedno in povsod, kjer se govori o predstojajočih volitvah novega predsednika. Coolidge, ki ga je izvolila republikanska stranka za kandidata, je primer tiste redke sreče, ki jo more usoda nakloniti ameriški politiki. Kot podpredsednik je prevzel po Wilsonovi smrti glasom ustave prezidentstvo. Dotlej je bil v političnem in javnem življenju malo znan. Ko je ostala republikanska stranka brez voditelja in ko je pretela Hardingovemu kabinetu opasnost, da pridejo na dan umazane petrolejske afeze, je bil Coolidge tisti, ki je rešil situacijo. Naloga, ki jo je prevzel, ni bila baš lahka. Republikanski senator La Folet, ki je prvi odkril petrolejsko afero, je zbral okrog sebe nezadovoljne elemente v senatu in spodnji zbornici. Pridružil se je demokratski stranki z namenom, da strmo glavi republikansko vladno. Tudi v republikanski stranki je vrelo. Več senatorjev je začelo ustanavljati svoje frakcije. In takrat se je pojavil odrešenik v osebi Coolidgea. Moral je zace-

liti strankine rane in zbrati sile za predstojajoče volitve. Največji njegovi nasprotniki priznavajo, da je v kritičnem času saniral stranko bolj, nego so pričakovali sami Coolidgevi pristaši. Vse to je dosegel z molkom in delom. Osebnost tega moža je sploh zagonetna. Dela noč in dan, a le redko sliši javnost kaj o njem. Dočim se senatorji prepirajo in pripravljajo za volitve, počiva Coolidgejev jezik in da je razumu priliko, da presoja. To je najboljša karakteristika molčečega predsednika, ki se oglasi le redko z odločilnim veto v senatu ali s kako smelo akcijo v državni upravi.

Pa tudi njegovi nasprotniki ne mirujejo. La Folet, demokrate in zedinjeni republikanski pretendenti na predsedniško mesto odklanjajo njegov veto z večino. In vendar so republikanske mase na njegovi strani. V borbi za štedenje z državnim premoženjem in pospeševanjem produkcije ga podpirajo skoraj vse države Unije.

Povsem drugačna je politična taktika La Foleta. V tem senatorju je harmonično združen Demostenov patos z

Lloyd Georgevim temperamentom in smelostjo rimskega tribuna. Boril se je dolgo z usodo, ki mu ni bila preveč naklonjena. Glede postave in zunanosti ga je narava zapostavila. V mladosti je živel v največji bedi. Ko pa je formalno izstopil iz republikanske stranke in prevzel vodstvo progresivnega pokreta, je nepričakovano vzšla zvezda njegove sreče. Zdaj drži v svojih rokah usodo bodočega predsednika. Ali zmaga ta »narodni bojevnik« v borbi proti privatnim monopolom in potegne seboj poleg države, ki jo zastopa v senatu, tudi druge države? Ali se mu posreči pritegniti večino demokratiških volilcev in oslabiti republikansko stranko? Ali bo igralo progresivno gibanje, ki gre v znamenju ljudske samovlade, v predstojajočih volitvah odločilno vlogo? In kaj se zgodi v slučaju, da zmaga v senatu La Folet s svojo skupino? To so problemi, ki zanimajo in vznemirjajo vso ameriško javnost. Zakaj perspektive, ki čakajo državo v slučaju zmage progresivnega pokreta, nimajo primera v zgodovini ameriškega naroda.

Napredek društva narodov.

Polagoma se Društvo narodov konsolidira, organizira in se zaveda samega sebe v svojem delovanju ter dobiva točnejše oblike v mišljenju ljudskih množic. Vlade, ki so ga v začetku skoraj vse gledale z nezaupanjem in ga tako rade ob vsaki priliki sabotirale, so se navadile se ga posluševati. Če se nahajajo v nerazrešljivih težavah, nazadnje vedno bolj pogosto rečejo: »Kaj pa, če bi šli v Ženevo?« Bliža se celo nova nevarnost: najprvo so Društvo lahko mišljeno zaničevali kot sanje ideologov, slednjič pa bodo zahtevali od njega več kot more dati.

Tej spremembi se ne smemo čuditi. Kvečjemu nam lahko še enkrat pokaže, s kako lahkomišljenostjo se je šlo pri sklepanju mira mimo ene največjih težav, ki jih je ustvarila vojna, ne da bi je videli: mimo nevarnosti polne mednarodne anarhije.

Povsod in vedno imajo odnošaji med državami, ki nečejo ali ne morejo živeti izolirane ali v večni vojni, za podlago pogodbe ali tradicije. Toda pogodbe in tradicije so samo mrtvi papirni listi, ako so prepričani sami sebi, ne da bi kdo — kako politična korporacija ali urad — imel nalog, razlagati in izvrševati pogodbe in ohraniti tradicije. Pogodba ali tradicija velja toliko, kolikor velja korporacija ali urad, ki ima nalog, čuvati eno in drugo.

Do leta 1914. so imeli v Evropi, v kateri sta se nahajali samo dve republiki — Švica in Francija — dvori in dinastije to nalogo. Ti so delali pogodbe in ohranjali diplomatske tradicije, kakor tudi garantirale izvrševanje pogodb in vzdrževanje tradicij, vsaj v meri, ki je bila potrebna, da se prepreči splošna anarhija. Mednarodni odnošaji so sloneli na odnošajih med dinastijami in iz tega so sledile razne prilike. Dinastični princip, kozmopolitičen po svojem izvoru in bistvu, je vladal v preobljubljeni Evropi, natrpali držav in orožja. Partikularizem narodov in vlad je garantiral stalnost mednarodnih odnošajev, brez katerih čudovit razvoj devetnajstega stoletja ne bi bil mogoč.

Po padcu najmočnejših dinastij je ta princip danes tako oslabljen, da ga lahko smatramo izginulim. Trdna podlaga, na katero so se opirale pogodbe, alijanse in antante, ne obstoja več. Če bi se bila Evropa zavedala, kaj se je zgodilo leta 1917. in 1918. s padcem ruske, nemške in avstrijske dinastije, bi bila spoznala, da je bilo potrebno ustvariti novo podlago.

Društvo Narodov ni bilo edina možna rešitev problema. Če bi kdo ho-

tel, bi mogel dokazovati, da obstojajo druge, boljše. Toda treba je bilo staviti si problem in poiskati različne rešitve, če se ni hotelo Društva Narodov. Če ne bi se bila Evropa razdelila v gotovo število držav — mladih ljudovlad in starih preostalih monarhij — kjer se bi zunanja politika vodila potom anonimnih uradov in ministrov, ki bi bili v tesni zvezi s spremembo parlamentarnih večin in valovanja javnega mnenja.

Na podlagi katerega principa bi se današnji ministri držali pogodbe, ki je bila sklenjena včeraj od ministrov, kateri so predstavljali drugo mnenje? Zakaj bi morala biti volja naroda, ako je suverena, vezana po prejšnjih manifestacijah, ki so se izkazale kot napačne ali škodljive? In kakšno avtoriteto bi mogle imeti nad parlamentarno večino in strankarsko vladno, ki sta izšle iz nihanja ponajveč strastnega javnega mnenja, diplomatske tradicije, katerih izvor in vzroki so pogosto malo skrivnostni?

Če bi se prepustili narodi in države Evrope položaju, v katerega so jih pahnilo politične katastrofe leta 1917. in 1918. brez Društva narodov ali katerega drugega enakega visokega organizma, bi bila izročena Evropa hujši mednarodni anarhiji, kot je bila v srednjem veku. Naravnost čuditi se je treba, da vlade tega niso takoj zapazile leta 1919. in da je Društvo narodov radi tega našlo toliko ostrih nasprotnikov. Predvsem bi bila morala ministrstva zunanjih zadev čutili, da se bodo brez Društva narodov ali katere enake organizacije tla pod njih nogami vdala. Pogoj, ki omogočujejo vnanjo politiko, so izginjali.

To je treba poudariti. Evropa se je bila tako zelo navadila na čudoviti red, ki ga je uživala od leta 1815. sem, da je slednjič mislila, da bo trajal večno, kot bi bil del reda v vesemiru. Ta red pa je bil nasprotno zgodovinski unikum, ki se je vzdrževal le vsled izrednih okoliščin, in je bil torej na silno slabih nogah. Tega pa nihče ni vedel, kajti malokdo se je zavedal sil, ki so podpirale ta red. Ko je več teh sil izginilo, se nihče ni vznemirjal; ves svet je mislil, da se nič ni spremenilo in da bo vse šlo svojo pot naprej, kot prej.

Polagoma pa so izkušnje naučile Evropo, kar bi bila morala vedeti že leta 1919.: da je treba z novimi organi nadomestiti izginule sile, ki so vzdrževale ta red. Zaničevanje, s katerim je bilo v začetku sprejeto Društvo narodov in sprememba mišljenja, ki mu je sedaj naklonjeno, sta samo en del teh

čudnih dogodkov. Evropa začenja razumevati, da se mednarodni red, četudi je srednje vrste, kot ta, v katerem živimo, ne da vzdržati brez principa, ki stoji nad interesi vsake države. Brez tega principa obstojajo med državami samo izolacije, nezaupanje in vojna.

Ta princip je obstojal včasih v veri. Ko je bila verska enotnost Evrope razbita, je prešel na dvore, v ono vrsto dinastične internacionale, ki je bila do leta 1914. predpostavljena razdelitvi narodov. Sedaj ko leže po evrop-

skih tleh ostanki te razbite internacionale, je treba prenesti ta princip v mišljenje narodov s tem, da se jim vcepi natančno čuvstvo njih medsebojnih pravic in dolžnosti. To čuvstvo pa ne more nastati samo ob sebi. Treba je, da ga podpirajo institucije. Ako bo Društvo narodov izpolnilo to svojo nalogo, si bo s svojimi ustanovitvami pridobilo velikih zaslug za sedanjo civilizacijo.

G. Ferrero.

Gospodarstvo.

Problem gospodarske koncentracije.

Konec.

Združitev interesov predločuje spoj več podjetij v svrhu varovanja skupnih interesov v proizvodnji ali prodaji. Podjetja ostanejo popolnoma samostojna. Ta koncentracija se izraža zopet v 4 oblikah:

1. pogodbeno združitev v svrhu ustanovitve skupne prodajne centrale, skupne reklame in propagande, skupne in sporazumne delitve razpečevališča ali skupno izrabljanje dragih patentov itd.
2. potom nakupa delnic onih podjetij, ki naj se sprejmejo v združitev interesov. Zadostuje posest $\frac{1}{2}$ ali $\frac{1}{3}$ delnic, da je zavarovan merodajen vpliv v generalni skupščini delničarjev.
3. potom sporazuma izmenjave delnic med podjetji, ki žele te vrste koncentracije. Neobhodno potrebno je, da so vsa podjetja delniške družbe. Subsidiarno se sklene še posebna pogodba, v kateri se navedejo posamezni pogoj, delovni program in pa glavne smernice trgovske politike.
4. podružnice v inozemstvu, ki so formalno samostojne, trgovsko pa zavise od centrale.

Kartel je spoj samostojnih podjetij istovrstnih poslovnih interesov v svrhu skupne uravnave proizvodnje oziroma razpečavanja. Predmet ustanovitve kartela je lahko sledeč:

1. sporazumna določitev prodajnih pogojev, kreditnih rokov, skontov, rabatov in podobno;
2. določitev prodajnih cen in reguliranje prodajnih pogojev, da se onemogoči prelom dogovorjenih najnižjih cen;
3. redukcija v proizvodnji na nivo povpraševanja;
4. delitev celokupnega razpečevališča ene države in sklenitev takozvane odjemalske konvencije, po kateri je vsakemu članu kartela zagotovljeno število odjemalcev, ki jih je imel do odobritve konvencije;
5. kontingentiranje proizvodnje oz. razpečavanja, delitve proizvodnih in trgovskih dobičkov, sodelovanje pri javnih licitacijah;
6. izvoz kot posledica nadprodukcije.

Često se dogodi, da se ravnotežje med ponudbo in nakupom vsled nadprodukcije blaga poslabša za proizvajalne kroge, cene padajo in tovarne morajo ustaviti obrate. Da se kolikor mogoče onemogočijo taki slučaj, se osnujejo izvozniki karteli, ki dovolijo gotovim podjetjem forsiran izvoz blaga v tujino pod proizvajalno ceno in se s tem prepreči škodljiv (!) vpliv na domače cene.

Končna oblika koncentracije je trust, ki znači popolno spojitve v vodstvo večjega števila podjetij, ki docela obvlada proizvodnjo in prodajo, ponudbo in povpraševanje v eni proizvajalni panogi. Trust tvori najvišjo in najpopolnejšo podjetniško obliko. Domena trustov so Združene države (Sugar, Distillers and Cattle feeders Trust, U. Steel Corp. Standard Oil Corp.). Oblike trusta so zopet jako različne, n. pr. trust, ki vodi celo podjetje in internacionalni karteli in trusti, ki se razprostirajo čez

več držav, n. pr. trust za proizvodnjo Le Blanc sode, umetnega gnojila; Owen-ovih steklenic, tkz. tarifni karteli železnic, Shipping conferences in Shippingpools itd.).

Nekaj besedi še o prednosti in slabih straneh gospodarske koncentracije. Prednosti so:

1. poslovna politika združenih podjetij postane enotna na podlagi enotnega dogovorjenega programa, v katerem pridejo do veljave narodnostni državni in posebno gospodarski interesi. Onemogoči se kvarno in škodljivo cepljenje delovnih sil.
2. kontrola s strani javnosti je mnogo večja in ostrejša kot bi sicer to moglo biti pri obstoju večjega števila podjetij.
3. koncentriranje bančnega kapitala omogoča osobito elastično razširjenje celoga kreditnega sistema, vedno večje in intenzivnejše uporabljanje čeka, nakazil in clearinga.
4. koncentriranim podjetjem je omogočeno stalno se informirati o gospodarskem položaju doma in v inozemstvu, da z lažjimi finančnimi bremenimi sodelujejo pri razstavah in reprezentančnih prireditvah.

Omenil sem že vpliv obratne koncentracije na zmanjšanje proizvajalnih stroškov: (in parentesi) bodi še omenjeno, da je velepodjetju, koncentru in trustu omogočen največji razmah, izvedba Taylorizacije, popolnoma ekonomska izraba odpadkov, nabava modernih strojev, prihranki na transportnih stroških, velikopotezna specializacija, normaliziranje in tipiziranje fabrikatov in nadomestnih delov.

Kar se tiče vpliva na delovno razmerje, je kartelna industrija predvsem v stanju skrbi za kontinuiteto dela; v novejšem času igrajo veliko vlogo osobito tarifne pogodbe, sklenjene med podjetjem in večino organiziranega delavstva.

Slabe strani obratne in glavnišne koncentracije bi bile v grobih potezah sledeče:

Osnutek za monopoliziranje v koncentrirani proizvajalni panogi, predvsem v slučaju kartela in trusta.

Enostransko predpisovanje pogojev, pri čemer obstoji nevarnost, da se interesi konsumentov in industrijskih krogov, ki stoje izven koncentracije, docela brskirajo in toliko časa z njimi konkurirajo, da so ti »outsiderji« prisiljeni ustaviti ali vsaj občutno restingirati svoje obrate in se priključiti v posameznih okoliščinah tudi v lastno izgubo kartelu oz. trustu, o čemer nam podaja gospodarska zgodovina amerikanizma zelo odločne primere.

Težavnost, ki je ne smemo podcenjevati, obstoja tudi v pravilnem zasnovanju in izpeljavanju poslovnih dispozicij in so posledice pri napačnih, pogrešenih navodilih dokaj nevarnejše kot pri majhnem obsegu podjetja.

Velike svote uniči tudi reklama po časopisih, plakatih, bogato ilustrirani katalogi itd.

Če točneje analiziramo ves ta gospodarski pojav, ki mu je vtisnil današnji čas gospodarske nestabilnosti poseben in zelo pomemben pečat, in če primerjamo prednosti, ki jih uživa od koncentracije tako narodno gospodarstvo, kot svetovna trgovina, zasebni gospodarski krogi pa tudi konzument, lahko rečemo, da je v okviru kapitalističnega sistema proizvodnja gospodarske koncentracije v tej ali oni obliki, produkt obstoječih, visoko razvitih gospodarskih in tehničnih razmer in da je ta — ista neobhodno potrebna v dobi, ko igra v gospodarstvu odločilno vlogo finančni kapital in smernice finančno gospodarske politike.

★ ★ ★

—g Vzorčni veleposeljem v Lipskem je bil odprt v nedeljo. Udeležba velika, takoj prvi dan, posebno iz Češke, Avstrije in Holandske. Na veleposelju se je pričela takoj agitacija za znižanje cen pri raznovrstnem blagu. Številni razstavljalci so se že udali.

—g Angleška carina na tuji dovoz, 5. 1. septembrom je stopila v veljavo carinska tarifa, po kateri se dovozna carina na inozemsko žito in močnatke izdelke povšuje. Je dvajsetkrat. Od 9. tm. dalje začne Anglija pobirati 26% carino na nemški dovoz.

—g O pridelku grozdja v Italiji trde novejša poročila, da bo trgateg v gorenji in srednji Italiji nekoliko slabša ali boljše bo v južnih provincah. Vina bo okoli 44 milijonov. Starega vina je dosti še povsod.

—g V zadružni register je upisana »Za. družna elektrarna« v Spodnji Poljskavi s. a. d.

D. F.

Nov jubilej.

(Konec.)

Trdil sem v uvodu, da je Blaž Bevk samonikel pesnik, kar popravljam v toliko, da je samozlat. Pesem »Jazmin« (S. I. s. VII. str. 14.) me je dovedla do tega. Le poslušajte!

O Marija, mamka blaga,
tu na tleh klečim, blisaga.
Teb' podarim vrli čin
to je moj jazmin.

Dobro, da je bila mamka blaga! Če bi bila mamka mila, bi na tleh klečala gorila, če bi bila bela, pa kamela.

Nagovor na »Kresnico« (S. I. s. VII. str. 19) se bere kakor narodna pesem:

Oh semkaj pridí draga,
nasloni se name,
le presa mi pokaži,
da vidim lučko še.

Ena najlepših pesmi pa je in ostane »Starček« (S. I. s. VII. str. 27.)

Sova veče,
vrana kveče,

vihar bobni,
hrast hršči.

Le sova veče,
se huda, graja,
vihar rasaja,
dokler traja.

Zadnja dva verza sta matematika v poeziji, dvakrat dva je štiri v rimah. To je resnica, kakršne ni do tedaj napisal še noben mislec, resnica, ki ne ovirja noben modrijan. Vihar rasaja, dokler traja! Elementarna sila prvega verza te upogne sicer na kolena, toda tolažiš se z drugim verzom, da vihar ne traja večno. Kaka lepota in samo štiri besede!

S pesmico »Malim otrokom« (S. I. s. IX. str. 13.) je rešil pesnik vprašanje žive li ljudje na drugih svetovih.

Otroci, osoda je pusta!
Vi imate nos in pa usta.
Kljub temu, da vedno cvillite,
skrb in poljube dobite.
Angelica glas pa je viš,
le spette, ne bojte se nič!
Imate mnogo reči,
kar še na zvezdah gor ni.

Taki mali otroci nimajo drugega

kakor plenice in povole. Če pa teh ni na zvezdah, tudi otroci in ljudje niso tam. Zvezde so torej neobljudene. Zapomnite si to, vi astronomi! Vi, kemiki in fiziki, si pa zapomnite ugotovitev:

Skrb sem gojil do otrok,
ker so vzorne prvine, o Bog!
(S. I. s. IX. str. 31.)

Schiller je bil dober pesnik, a zaman iščemo take plastike v njegovi »Glocke«, kakršna je v Bevkovi »Ognjegascih« (S. I. s. X. str. 19.):

Vsaki pompir
ima svoj tir,
sna tudi kaj
in pa nekaj.
Vse gre vredu,
in po vsopredu,
red se drži,
se ne kali,
ogonj je krut,
rešit pa treba
imetje in ljud.
Z okenj žviga
pod trehno pošar.
Moč vše star
venjak se dviga.
Pomoči, pomoči!
Kaj mi storit'
kam obrnit'
sem brez moči.

Hitro kot blisk
pompirji so gor,
otvorijo vrečo,
ga vržejo v ječo,
spustijo ga dol
brez nesreče.
Zdrav klepeče.
»Moj otrok,
vpije mati,
»je v izbi tam!
V plamena žar,
sleze v hram,
evo pompir že steguje
mamki dar.
Lep otrok,
ljudo okrog,
račest — jok in stok.

Končujem s kitico iz Bevkovega soneta »Skrb« (S. V. s. II. str. 30), kjer govori pesnik o svoji muzi:

Le vestrajno ti me z uma mečem štiti,
če siv in plešast — kaj bi se me bala,
a ti pa črnooka, skočna, mala,
maršalo treba bo v krepilo piti.

Lepa slika, kaj ne, ko pije pesnik maršalo, da se lahko postavi pred svojo črnooko, skočno malo muzo! Bog ve, če je priložil požirek maršale tudi muzi, saj ženske ljubijo navadno take pi-jače.

To in ono.

Legenda o mesojednih rastlinah

(Dalje.)

Po leti vidimo na vlažnih in z mahom pokritih krajih 4-8 cm visoko rastlino, ki jo poznamo pod imenom »blatna zlatca« ali latinsko »parnassia«. Tudi ta rastlina spada k družini »rosice«. Naravoslovci ji očitajo, da se hrani z mesom. Njene čašice, razpoložene s petih strani v obliki pahljice, imajo na koncu bodeče ščetinice. Te čašice igrajo po mnenju naravoslovcev vlogo želodca, ki požira ujetje žuželke, kakor tudi koščke mesa, položene na list. Na tej rastlini lahko pogosto opazimo velikega pajka bele barve, ki je tako podoben rastlini, da ga je s težavo razločevati od nje. Pajek sedi na rastlini ne zato, da bi ga požrla, ampak kot tekmeč, ki lovi in žre muhe in gosenice ter dela konkurenco rastlini.

Navzlic omenjenim pojavom in poizkusom raznih učenjakov so začeli naravoslovci pozneje, ko so dotične rastline natančno opazovali, dvomiti o njihovem mesojedstvu. Skupina odličnih naravoslovcev je energično nastopila proti tej teoriji. V naslednjem hočemo omeniti glavni argument, ki govori po mnenju teh učenjakov proti mesojednim rastlinam vobče.

G. Bonnier je odpotoval sam v Alpe, kjer so močvirja polna takih rastlin. Darwinova teorija ga je zanimala in zato se je hotel na lasten način prepričati, koliko je resnice na mesojedstvu nekaterih rastlin.

Lahko pa si mislimo njegovo začudenje in obenem razočaranje, ko ni našel na sto in sto rastlinah nobene ujetje žuželke. Na mnogih lističih je opazil razne druge rastlinske delce, o živalih ni bilo ne duha ne sluha. Tedaj je napravil sledeči poizkus: z iglo je prebodel sredino lista: klesče in rob lista se je takoj zganil in objel iglo. Pri tem je Bonnier opazil, da kretanje, ki jih dela rastlina opetovano na istem mestu, vplivajo slabo nanjo. Čez nekaj časa se je kakor utrujen odtrgal od stbla in padel na tla. To je docela razočaralo naravokrajev kriva, da ni žuželk, se je napotil

drugo leto v svrhu opazovanja v okolico Pariza. A tudi tu je bil rezultat skoraj isti. Redko je videl žuželko, ki bi jo držal list. Večinoma se je list kmalu odtrgal in padel na tla. No je docela razočaralo naravoslovca glede mesojedstva drosera. Zakaj, čim se list odtrga, je prekinjena vsaka zveza med njim in rastlino in o prehrani z žuželkami torej ne more biti govora.

Darvin je trdil, da znaša število žuželk, ki jih potrebuje »drosera« vse življenje za prehrano okrog dvajset. Očividno je to število za mesojedne rastline zelo malenkostno. Tudi trditev, da se hrani »drosera« z mesom, je bila kmalu ovržena. Švedski naravoslovec Nardstad, ki je opazoval pod mikroskopom košček mesa, položen na list te rastline, dokazuje, da je vzrok zmanjšanja teh koščkov v bakterijah, ki se razvijajo vsled toplote v mesu. Čim pa je prišel mesu snovi, ki izključujejo bakterije, je ostalo meso na rastlini nedotaknjeno. To je torej nepobitni dokaz, da »drosera« ni mesojedna rastlina.

Pri razkrajanju mesa nastane sok, ki teče na zemljo in vpliva blagodejno na korenine vseh rastlin. Zato rastejo in se razvijajo hitreje. To je dokazal prof. vojaško-medicinske akademije Batanin, ki je ovrgel Darwinovo teorijo. Neki drugi naravoslovec piše: »Imel sem pri rokah krasen eksperiment »rosice«, ki so zelo lepo cvetele. Število žuželk, ki so se vjele v liste, pa je bilo malenkostno. Nasprotno najbolj klavirne rastline so imele na listih največ žuželk. Iz tega sledi, da med prehrano rastline in mrtvimi žuželkami na nji ni nobene zveze.«

Zanimanje učenjakov je vzbujala poleg omenjene rastline še druga vodna rastlina »utricula vulgaris«. Nahajamo jo zelo pogosto v močvirju. Njeni žolti cveti se razpuste in cveto nad vodo. Po zunanosti jih ne moremo presoditi. Če si pa ogledamo dele, ki so pod vodo, vidimo, da so se nekateri listi spremenili v plavalne mehurčke, ob robu imajo namreč majhne mehurčke, ki jim pomagajo plavati. Kadar rastlina cvete, se napolni ti mehurčki z zrakom, ki dvigne vso rastlino na površje. Ko so

odcvetele, izpuste mehurčki zrak in rastlino izžene zopet pod vodo.

Ti listi-mehurčki so po mnenju naravoslovcev organi, s katerimi lovi ta zanimiva rastlina vodne žuželke, majhne ribice in druge živalice, ki plavajo v vodi. V teh mehurčkih so vodne žuželke tako zaplete, da se ne morejo več osvoboditi. Prehrana te rastline z žuželkami je neobhodna, ker rastlina nima korenin. Zato tudi raste vedno v takih temnih in osamljenih krajih, kjer je mnogo vodnih živalic in ker polagajo ribe svoja jajčeca. Naravoslovci, ki smatrajo »utriculo vulgaris« za mesojedno rastlino gredo v svoji teoriji celo tako daleč, da jo dolže da je ona pregnala v Severni Ameriki nekatere živalice, ki jih je kratkoma sistematično ugonobila.

(Konec prihodnj.)

AMERIŠKI ODVETNIKI PRI KRALJU JURIJU.

Povodom angleške državne rastave v Wembleyu, je posetilo angleško prestolico tudi večje število newyorških odvetnikov, ki so bili tudi od kralja Jurija sprejeti v avdijenco. O tem dogodku krožijo med londonsko družbo številne anekdote.

Se nikoli se ni v palači Buckingham na tako priprost in demokratični način vršila kraljevska avdijenca, kakor toplot. Ameriški odvetniki so se v krasni dvorani obnašali kot bi bili doma. Večina jih je bila oblečena popolnoma priprosto, brez fraka ali smokinga. Dvorni nadceremonijar je bil nad »držnostjo« Amerikancev silno ogorčen. Še bolj pa se je stopnjevala njegova ogorčenost, ko je videl nastop in čul razgovor odvetnikov s kraljem. Komaj sta kralj in kraljica vstopila, so pohiteli odvetniki h kralju:

»Veseli nas zelo, da Vas vidimo«, so hiteli Amerikanci ravnodušno zagotavljati kralju.

Eden izmed gostov je pripomnil: »Moja iskrena želja je bila, da se spoznam z Vami in z Vašo sopogo.«

Večina nestrpljivih gostov sploh ni čakala, da jih nadceremonijar lord Cromer predstavi vladarski dvojici, temveč so se predstavljali kar osebno. Državni pravdnik iz Illinois, je stopil roko v roki s svojim prijateljem, drž. pravdnikom iz Cincinnati, ja, k vladarju, rekoč:

»Jaz sem odvetnik Untel iz Illinois, do volite mi, da istočasno tudi predstavim svojega najboljšega prijatelja.«

Se priprosteje so se obnašale dame. Zanimale so se o zakonskem življenju višoke dvojice: zlasti jih je zanimalo, dali je kralj svoji Mariji popolnoma zvest, če skupaj z njo sedi pri kosilu. Druge je bolj zanimal valeski princ. Povpraševale so kar pri lakajih če ima že nevesto, zakaj se ne poroči in zakaj je potoval v Ameriko.

Naravno je, da so bili lakaji v veliki zadregi in ker vsiljivim in indiskretnim gostom, niso smeli odgovorjati, so jim enostavno pokazali hrbet. Nadceremonijar pa je hotel skočiti iz kože in nad njim so imeli Amerikanci veliko dopajenje.

Drobiž.

* Nove arheološke izkopnine. Ameriški profesor George Mac Curdy, vodja ameriškega oddelka za prazgodovinske izkopnine, je naletel pri izkopavanju v Solutri pri Maconu na okostje človeka iz kamene dobe, tj. iz dobe pred 15 do 20 tisoč leti. V grobiščih, kjer je naletel na okostja je našel tudi razno kamenito orodje in orožje.

* Kokain se raznaša in razprodaja po svetu v vedno večji meri. Dan na dan čita mo v inozemskih listih o aretacijah tujecev, ki ponujajo kokain. Tako so te dni aretirali v Milano dva Nemca, nekoga Seidlerja in Vasula, ki sta stanovala v enem prvih hotelov in prodajala kokain. Policija je zaplenila kokaina 4 kilograme v vrednosti 40.000 lir.

* 300.000 Američanov posetilo Evrope. Londonski listi poročajo, da je prišlo tekom letošnjega poletja v Evropo 300 tisoč Američanov. Po glavnih evropskih turističnih dejelah so porabili ameriški potniki nad 300 milijonov dolarjev.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Inspirirajte v „Slov. Narodu“!

—g Hmelj. VI. brzojavno tržno poročilo. Nürnberg, 2. sept. 1924. 250 bal doroženih — 200 prodanih — cene nespremenjene — povpraševanje po zelenem hmelju. Nürnberg, 3. septembra ob 12.30. 100 bal dovoženih z dežele — 150 po železnici — 150 prodanih — povpraševanje po podeželskem hmelju — 20 zlatih mark pri 50 kg boljše cene — za drugi hmelj cene nespremenjene.

—g Novi trtni nasadi. Poljoprivredno ministrstvo je odredilo, da se napravijo trtni nasadi v Derventi, v Zvorniku, Tuzli in Bijeljini.

—g Nezaposlenost na Poljskem. V državnem proračunu je za nezaposlene postavka 6 milijonov zlatih. V Dombrovi je nezaposlenih 6000 rudarjev, ki dobivajo mesečne podpore 144.000, v Czenstohovem se je zadnji mesec izplačalo 56.000 zlatih.

—g Poljska izložba v Carigradu. Dne 12. tm. se odpravi v Carigradu poljska izložba v paviljonih, katere so zgradili poljski arhitekti na terenu pri Bosporu in T. planih. Izložba obsega vse raznovrstne izdelke poljske države, posebno bosta zastopani metalurški in tekstilna industrija.

—g Češkoslovaška prekomorska parobrodna družba se v kratkem ustanovi. Delniška glavica bo znašala spočetka 10 milijonov čeških kron. Družba bo izvrševala tudi špedicijske posle in ima v programu tudi plovo po Dunavu in Labi.

—g Unska železnica. Privredni krogi v Splitu v Dalmaciji pripravljajo spomenico vladi, s katero se zahteva nujna zgradba unrske železnice po že odobrenem načrtu, s katerim bi se vezala notranjost države z morjem najuspešneje.

—g Gospodarsko poročilo iz Avstrije. Položaj na delovnem trgu se je v mesecu avgustu nekoliko poslabšal. Število brezposelnih krojačev, trgovskih nastavlencev, kovinskih delavcev in bančnih uradnikov je naraslo, tako da se je skupina nezaposlenost od 63.479 začetkom julija povišala na 65.282. Tujski promet je vedno večji od meseca do meseca. Na Dunaju je bilo poleti 20% tujcev več nego lani. Podražanje živil za 6% vsled povišane cene za kruh je dalo vladi povod za strogo preiskavo kalkulacij s cenami v krušnih trgovinah. Pričakuje se znižanje cene za kruh.

DAMA se najhitreje moderno in okusno počese z uporabo

lasnega obročka

1965
Vedno velika izbira vplet (kit). Priporočam se za vsa lasna dela, kakor tudi za barvanje sivih las z »L' Oreal Hené«, tudi v modnih barvah.

M. PODKRAJSEK,
frizer za dame in gospode,
Sv. Petra cesta 32

Pisalni stroji, potrebščine
mehanična delavnica
3591 (popravljalnica)
L. BARAGA, Ljubljana,
Selenburgova ulica 1-6

Trstje za strop

izdelujem z najmodernejšimi stroji in iz najboljšega materiala ter dobavljam v vsaki množini po najnižji dnevni ceni

I. Jugoslovanska tvornica Bakula
JOS. R. PUH, LJUBLJANA
Gradaška ul. 22. Tel. 531.

Risalna orodja za šole, tehnične
Velika izbira itd. Zmerne cene
Fr. P. Zajec, optik, Ljubljana,
Stari trg 9. 62 T

Drva

trboveljski premog

H. Petrič

Ljubljana
Gospodarska cesta 16
Telefon 343 T 57

OGLAS.

Gradsko poglavarstvo u Sarajevu uz saradnju svih privredno-trgovačkih institucija priredjuje dne 21., 22., 23. septembra o. g.

VELIKI SARAJEVSKI SAJAM

stokom i stočnim proizvodima

Od općine grada Sarajeva broj 22, 376 od 31. jula 1924.

Mesto posebnega obvestila.

Potrži globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je ljubljani soprog, naš oče, stari oče, brat, stric, ljubi tast, gospod

Josip Suschnik

dne 3. septembra 1924 ob 11. uri ponoči mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb se vrši iz hiše žalosti, Rimska cesta 23, v petek, dne 5. septembra 1924 ob 4. uri popoldne, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, 4. septembra 1924.

Zalujoči rodbini

Suschnik - Tomšič.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

5729

Za odgovore uprave naj se priloži 1 dinar. Plačuje se vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov vsaka beseda 30 para. — Najmanjše pa Din 5.—

Službe

Pletilka

v vseh delih dobro izveč bano, se sprejme takoj. — Naslov v upravi lista. 5719

Pomočnika

dežnikarske stroke od nosno mladenci, ki bi se hotel učiti dežnikarstva, sprejem takoj. — Naslov v upravi »Slovenskega Naroda«. 5713

Učenec

poštenih staršev, s primerno šolsko izobrazbo, 14 let star, ki mora imeti pri starših vso oskrbo, se sprejme v špecerijsko trgovino. — Ponudbe pod »Poštni predal 129« Ljubljana. 5711

Nepremičnine

Pri prodaji posestva

dosežete priznano najboljši uspeh, ako se poslužite posredovanja. — Realitete pisarne »PO-SEST« d. z. o. z. v Ljubljani, Sv. Petra cesta 24, pri kateri se stalno oglašajo kupci. 54/T

Prodaj

Močno moško kolo

se prodaja. — Poizve se v upravi »SL. Nar.«. 5727

Otroški voziček

ponikljan, poceni naprodati. — Cesta v Mestni log 5, I. nad., levo. 5723

Kuhinjska kredenca

se prodaja. — Naslov pove uprava SL. Nar. 5693

Prodaj

skoro novo lovsko komplet (turistovski) obsega leko in gojser-čevlje, cepin itd. — Naslov v upr. 5717

Pletilke, pozor!

Proda se večjo množino fine volne po zelo nizki ceni. — Ponudbe pod: »Fina volna/5704« na upr. »Slov. Naroda«. 5704

Krasen fotografski aparat

10X15, kvadratičen, Compound, dvojni anastigmat, 3 dvojne kasete, kasete za filme v skladih, torba, proti takojšnjemu plačilu ugodno naprodaj. — Naslov v upravi »Slov. Naroda«. 5718

Prodaj

motorno kolo

najmodernejše tipe, skoraj popolnoma novo, 3 HP, s tremi prestavami, prosti tek ter spojalo (Lamellen-Kupplung). Cena Din 20.000. — Naslov pove uprava tega lista. 5705

Stanovanja

Kot sostanovalca išče uradnik gospoda. Kje, pove uprava »Slov. Naroda«. 5728

Dijakinji

ali dijaka se sprejmeta na stanovanje in hrano. Lepa soba. Dovolj hrane. Gospodarska cesta 12, I. nadstr. 5725

Opremljena soba

z električno razsvetljavo in posebnim vzhodom se odda solidnemu gospodu s 15. sept. t. l. — Naslov pri upravi »Slovenskega Naroda«. 5692

Stanovanje

4 SOBE ZASTONJE dobi, kdor kupi enonadstropno hišo, pripravno za vsako obrt, v Mariboru. — Piši: »Stanovanje« na Hinko Sax v Mariboru. 5722

Razno

Preoblikovalnica

damskih in moških klobukov se priporoča. — Barborič-Zavrsan, Ljubljana, Mestni trg 7. 5721

Gornje dele

izdelujem v novotvorjeni čevljarški delavnici po meri in naročilu. — Avgust Škof, Pred igriščem 1. 5674

Perje

kokoške, račje in gosje, puh, oddaja vsako množino po zmeri ceni — tvrdka E. Vajda, Cako, vec. 52/T

Izdelujem čevlje

po meri v vseh oblikah, od najpreprostejših do najfinjših v novotvorjeni čevljarški delavnici. — Avg. Škof, Pred igriščem 1. 5606

Luksusno usnjeno blago.

Od razstave ostali vzorci: damske torbice, desnarnice, prve vrste nemški izdelek, se posamič prodajajo prav ceno. Sanično do 11. septembra od 3. do 7. v hotelu Tivoli, soba 21. 5700

»Wertheim«

blagajne

priporoča — Ljubljanska komerc. družba, Ljubljana, Bleiweisova cesta 18. 3476

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarn Bösendorfer, Czapka, Ehrbar, Hözl, Schweighofer, Original Stingl itd. Tudi na obroke! Jerica Hubad, roj. Dolenc, Ljubljana, Hilsnerjeva ulica 5. 30

Opozorjam

gg. trgovce in gostilničarje, da imamo vedno prvovrstni polemendolec, polnemastni Trapist, Grosier, Tilsiter in čajno maslo po najnižji ceni v zalogi. — Iv. Kos, Bohoričeva ulica 28, Ljubljana. 5703

Državno konces. zasebno učilišče za

strojepisje.

Učna ura Din 6.—

G. Petač,

Ljubljana

Rimska cesta 17/1

5714

5724

Potrži žalosti javljamo vest, da je danes 3. septembra ob 3. popoldne za vedno zatisnil oči naš nepozabni stric, gospod

Martin Jeretin

okrajni tajnik v pok.

Pogreb pokojnika bo v petek popoldne ob 5. uri iz hiše žalosti na litijsko pokopališče. Sv. make zadržnice se bodo darovale v litijski cerkvi.

Preblega pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin.

Litija, dne 4. septembra 1924.

Zalujoče rodbine:

Turk, Planinšek, Lilek, Trškan.

Išče se za takojšen nastop sposoben, neoženjen

fakturist

z uspešno prakso. Znanje slovensčine in nemščine pogoj. Siceršnje jezikovno znanje se želi. Ponudbe na Združeno papirnice Vevče, Goričane, Medvode, Papirnice v Vevčah. 5715

Doba počitnic mineva.

Dohajajo izletniki in dijaki nazaj v mesta.

— Hladno postaja. —

Nakup za jesen in zimo se bliža, sedaj je pravi čas za trgovce, da opozoré nase v

„Slovenskem Narodu“.